

Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej w 2015 roku.

Raport z IV edycji badania.

Regionalny Ośrodek Polityki
Społecznej w Krakowie

WYKAZ UŻYWANYCH SKRÓTÓW

CAWI – wywiad przez Internet, prowadzony za pomocą udostępnienia respondentom kwestionariusza internetowego (*Computer Assisted Web Interviewing*)

CIS – Centrum Integracji Społecznej

ES – Sektor ekonomii społecznej

JST – jednostka samorządu terytorialnego

KIS – klub integracji społecznej

NGO – Organizacje pozarządowe (*non-governmental organisation*)

Organizacja – organizacja pozarządowa

PES – Podmiot ekonomii społecznej

PS – Przedsiębiorstwo społeczne

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

RPW – Roczny plan współpracy z organizacjami pozarządowymi

SRL – Strategia rozwoju lokalnego

SRPS – Strategia rozwiązywania problemów społecznych

ZAZ – Zakład Aktywności Zawodowej

Na początku 2016 roku już po raz czwarty zrealizowane zostało badanie diagnozujące poziom współpracy jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej w Małopolsce. Tym razem dane dotyczą 2015 roku. W niniejszym raporcie prezentujemy wyniki tego badania.

Jak co roku badanie zostało przeprowadzone z użyciem aplikacji internetowej do wysyłki kwestionariuszy i gromadzenia danych. Aplikacja jest dostępna pod adresem: <http://www.monitoring.es.malopolska.pl/>

Badaniem objęto wszystkie jednostki samorządów terytorialnych na poziomie gmin i powiatów z terenu Małopolski. Wyniki badania przedstawione zostały w trzech rozdziałach. Pierwszy – najbardziej obszerny – koncentruje się na charakterystyce współpracy z PES. Opisane zostały w nim zagadnienia dotyczące m.in. typów podmiotów, z którymi współpraca jest nawiązywana, obszarów, w których ma miejsce, jej form czy zadowolenia z efektów podejmowanych działań. Drugi rozdział dotyczy strategicznych działań w ramach organów samorządowych, takich jak opracowywanie planów współpracy czy uwzględnianie stosownych zapisów w dokumentach strategicznych jednostki. Ostatni rozdział odnosi się do: korzystania przez JST z takich narzędzi aktywizacji mieszkańców jak inicjatywa lokalna, fundusz sołecki oraz wąskiego, ale istotnego zagadnienia powszechności stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych, znajomości ich zasad i powodów, dla których to narzędzie nie jest wykorzystywane w praktyce większości jednostek samorządowych. Wyniki badania poprzedzone zostały streszczeniem najważniejszych wyników badania, wynikającymi z nich rekomendacjami oraz kluczowymi informacjami w zakresie metodologii przeprowadzonego badania.

W tym miejscu, serdecznie dziękujemy wszystkim gminom i powiatom, które zgodziły się wziąć udział w badaniu i przyczyniły się do budowania rzetelnego obrazu współpracy małopolskich jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej.

Najważniejsze wnioski z badania

- W IV edycji badania pn. „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej w 2015 roku” udział wzięły 153 jednostki samorządu terytorialnego (JST), w tym 139 gmin (76,4% wszystkich gmin) oraz 14 powiatów (73,7% tego typu jednostek) co stanowi 76% populacji JST. Ankieta została przeprowadzona za pomocą internetowej aplikacji z osobami odpowiedzialnymi za współpracę z organizacjami pozarządowymi.

Obszary oraz formy współpracy małopolskich gmin i powiatów z podmiotami ekonomii społecznej

- Zdecydowana większość badanych JST współpracowała z podmiotami ekonomii społecznej (PES) w 2015 roku. 6 z 153 JST, które tej współpracy nie podjęła, jako powód podała brak na swoim terenie jakiegokolwiek PES.
- Od początku realizacji badania czyli od czterech lat małopolskie gminy i powiaty zaznaczają współpracę z podmiotami ekonomii społecznej głównie w obszarze sportu, turystyki i rekreacji (92% JST). Ponad połowa badanych współrealizuje z PES działania w obszarze kultury i sztuki (57%), trzecim obszarem współdziałania jest pomoc społeczna (45% JST). Najbardziej współpracą z PES dotyczy aktywizacji zawodowej, animacji lokalnej i ochrony środowiska, choć w tym ostatnim temacie aktywny jest co czwarty powiat.
- Badane gminy i powiaty dysponując różnymi możliwościami wspierania podmiotów ekonomii społecznej (finansowymi i pozafinansowymi) najczęściej stosują dwie formy: wspieranie PES w realizacji zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji oraz wzajemne informowanie się o planowanych działaniach (ok. 80% JST). Do innych popularnych form wsparcia, oferowanych przez ok. 2/3 badanych gmin i powiatów zalicza się: wsparcie lokalowe, konsultacje dokumentów oraz powierzanie zadań publicznych do realizacji PES. Najmniej popularną formą wsparcia jest udzielanie pożyczek, gwarancji, poręczeń podmiotom ekonomii społecznej, realizacja inicjatyw lokalnych oraz umów partnerskich w celu realizacji wspólnego projektu.
- Z rozlicznych form, pod którymi funkcjonują podmioty ekonomii społecznej, najczęstszymi partnerami do współpracy dla małopolskich gmin i powiatów były w 2015 roku: kluby sportowe i (96% JST współpracowało z tym typem PES) oraz inne stowarzyszenia (90% JST). Drugą grupę podmiotów stanowią fundacje i organizacje kościelne oraz związki wyznaniowe – współpracuje z nimi blisko co druga JST. Ponad 1/3 gmin i powiatów współpracuje też z warsztatami terapii zajęciowej. Najbardziej współpracą odbywała się w 2015 r. ze spółkami handlowymi działającymi nie dla zysku (4% JST), zakładami aktywności zawodowej i centrami integracji społecznej (7% JST) i spółdzielniami socjalnymi (12% JST).

Potencjał PES w zakresie usług użyteczności publicznej

- Małopolskie gminy i powiaty wciąż w dużej mierze nie posiadają na swym terenie organizacji mogących realizować ważne zadania użyteczności publicznej. Niestety, z drugiej strony, w badanych samorządach blisko co piąty badany pracownik (odpowiedzialny za współpracę z organizacjami pozarządowymi) nie posiada wiedzy na temat tego, czy na terenie gminy/powiatu znajdują się PES działające w obszarze usług użyteczności publicznej.
 - ✓ Usługi opiekuńcze i opieka nad osobami zależnymi mogą być realizowane (wg. respondentów) tylko w co czwartej JST (głównie w gminach miejskich i miejsko-wiejskich).
 - ✓ Usługi edukacyjne świadczone przez PES dostępne są w 37% JST (w połowie powiatów, gmin miejskich i miejsko-wiejskich oraz w 29% gmin wiejskich)

- ✓ Najliczniejszą kategorią PES, wg badanych są organizacje działające w zakresie organizacji czasu wolnego (72% JST) oraz bezpieczeństwa (55% JST).
 - ✓ W zakresie wsparcia specjalistycznego (m.in. prawnego, psychologicznego) na współpracę z podmiotami ekonomii społecznej może liczyć ok. ¼ małopolskich JST (głównie powiaty i gminy miejskie).
 - ✓ Najmniej PES działających „w terenie” specjalizuje się w zakresie poradnictwa i opieki medycznej – tylko w 13% badanych JST, choć w tym pytaniu bardzo duży był odsetek odpowiedzi świadczących o braku wiedzy na temat tego typu PES (28%). Relatywnie najwięcej PES działających w obszarze poradnictwa i opieki medycznej było w gminach miejskich.
 - ✓ Działalność w zakresie dożywiania osób w trudnej sytuacji mogą zagwarantować podmioty ekonomii społecznej w 32% małopolskich JST (głównie w gminach miejskich i miejsko-wiejskich).
- Porównując sytuację dotyczącą potencjału małopolskich PES w zakresie realizacji usług użyteczności publicznej w latach 2014 i 2015 widzimy poprawę tylko w odsetku JST posiadających na swym terenie PES działające na rzecz bezpieczeństwa (z 55% na 64% JST). Zmniejszyły się natomiast proporcje JST, na których terenie występują PES świadczące usługi o charakterze edukacyjnym, dożywiania osób w trudnej sytuacji oraz opieki medycznej (o ok. 4%).

Ekonomia społeczna w dokumentacji strategicznej JST

- Dokumentem, w którym najczęściej pojawiają się zapisy świadczące o postrzeganiu instrumentów ekonomii społecznej, jako przydatnych w rozwiązywaniu lokalnych problemów, ale też pobudzaniu potencjału są programy współpracy z NGO. W 2015 roku 85% badanych JST przyznała, że w gminnym/powiatowym programie współpracy z organizacjami pozarządowymi znajdują się odpowiednie zapisy.
- Ekonomia społeczna powinna też zajmować poczytne miejsce w strategii rozwiązywania problemów społecznych (SRPS) – służy, między innymi, aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a więc klientów pomocy społecznej. W przypadku tego dokumentu, zastosowanie rozwiązań z obszaru ES znalazło się w 42% badanych JST; wysoki był odsetek odpowiedzi świadczących o braku wiedzy na ten temat (31%) oraz o braku aktualnej strategii rozwiązywania problemów społecznych (16%). Relatywnie najrzadziej zapisy o stosowaniu instrumentów ES w SRPS posiadają powiaty oraz gminy wiejskie.
- Trzecim dokumentem, w którym zasadne jest zastosowanie rozwiązań z obszaru ES, zwłaszcza w kontekście działań społeczno-gospodarczych, jest strategia rozwoju lokalnego (SRL). W przypadku tego dokumentu największy odsetek pracowników gmin i powiatów nie posiadał wiedzy nt. tego czy w SRL znajdują się zapisy o stosowaniu instrumentów ekonomii społecznej w planowanych działaniach zmierzających do osiągnięcia celów rozwojowych gminy/powiatu (37% JST). Zapisy takie znajdują się w 32% JST, głównie w gminach miejskich i powiatach.

Inicjatywa lokalna, fundusz sołecki i klauzule społeczne w zamówieniach publicznych.

- Inicjatywa lokalna jest rozwiązaniem wprowadzonym do ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie w nowelizacji z 2010 roku. Pomimo tego, że jest dogodną formą współpracy samorządu z mieszkańcami, jest bardzo rzadko realizowana w małopolskich gminach i powiatach. Warto zauważyć, że w naszych badaniach pytaliśmy o dwie rzeczy – czy w budżecie gminy/powiatu zabezpieczono środki na realizację inicjatywy lokalnej (odpowiedź twierdząca dotyczyła 34% JST) oraz czy faktycznie inicjatywa tak została zrealizowana. W tym drugim przypadku odsetek gmin i powiatów spadł do 12%; niestety odsetek ten od kilku lat oscyluje wokół 10% choć w 2015 i tak wzrósł o ponad 3% w stosunku do roku 2014.
- Fundusze sołeckie będące inicjatywą wdrażaną od 2009 roku służą realizacji działań mających na celu poprawę warunków życia mieszkańców. Należy dodać, że fundusz sołecki mogą wdrażać gminy (w przypadku gmin miejskich – dzielnice), a nie powiaty. W 2015 roku środki na realizację funduszu sołeckiego zarezerwowało 58% badanych JST (głównie gminy miejsko-wiejskie i wiejskie). Odsetek JST w 2014 roku był niemal równy i wynosił 57% badanych.
- Klauzule społeczne, będące wyłączeniem od ogólnych zasad zamówień publicznych są stosowane ze względu na istotne cele społeczne (prozatrudnieniowe). Mimo tego, że JST mogą stosować tego typu zapisy, ułatwiające realizację zamówienia podmiotom zatrudniającym osoby niepełnosprawne lub zagrożone wykluczeniem na rynku pracy znajomość i stosowanie tych klauzul przez JST jest minimalne. W 2015 roku w Małopolsce tylko 3 z 145 JST zdecydowały się na zastosowanie tego instrumentu (były to trzy gminy wiejskie). Jednak tylko w dwóch zgłosił się uprawniony wykonawca, który mógł skorzystać z zamieszczonej klauzuli.
- Główne powody, dla których w 2015 roku nie zastosowano klauzul społecznych to:
 - ✓ brak wiedzy jak w praktyce zastosować klauzule społeczne (53 wskazania),
 - ✓ brak wykonawców mogących skorzystać z klauzuli społecznej (41 wskazań).
- Porównując powody, dla których nie jest stosowana klauzula społeczna w zamówieniach publicznych w latach 2014 i 2015 widzimy nieznaczny wzrost odpowiedzi świadczących o braku wiedzy, jak w praktyce stosować klauzule społeczne oraz o tym, że nie ma wykonawców mogących skorzystać z zapisów o klauzuli (o 3-4 %). Równocześnie zmniejszył się odsetek JST, które przyznają się do braku wiedzy nt. klauzul społecznych (o 5 %).

Metodologia i analiza wyników badania

Badaniem objęte zostały kategorie podmiotów, które, zgodnie z koncepcją badania tworzą populację jednostek samorządu terytorialnego w Małopolsce czyli 182 gminy oraz 19 powiatów ziemskich.

Badanie składało się z dwóch faz:

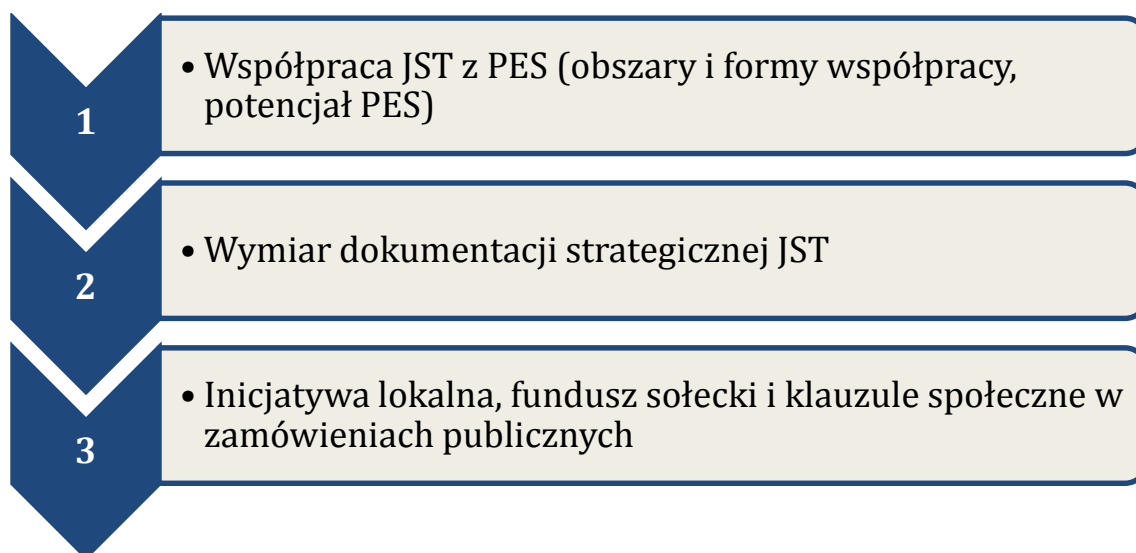
1. Samodzielnego wypełnienia ankiety internetowej (CAWI)
2. Wypełnienia ankiety internetowej (CAWI) wspomaganego kontaktami z pracownikami ROPS (dwukrotny kontakt). Obejmował on w szczególności:
 - kontakty telefoniczne w celu zachęcenia do udziału w badaniu,
 - ponowną wysyłkę zaproszeń oraz linków do ankiety z aplikacji,
 - kontakty telefoniczne z jednostkami, które nie zakończyły wypełnienia ankiety w celu uzupełnienia brakujących odpowiedzi,
 - kontakty telefoniczne z jednostkami, które nie rozpoczęły wypełnienia ankiety w celu uzupełnienia wszystkich odpowiedzi.

W badaniu wzięło udział 153 jednostek samorządu terytorialnego, w tym 139 gmin (76,4% wszystkich gmin) oraz 14 powiatów (73,7% tego typu jednostek). Łącznie w IV edycji badania udało się pozyskać odpowiedzi od 76% populacji gminnych i powiatowych jednostek samorządu terytorialnego (JST).

Schemat analizowanych obszarów

Dla większej przejrzystości dokumentu, wyniki badania przedstawione zostały w podziale na 3 główne obszary badawcze. Podział ten odzwierciedla strukturę narzędzia wykorzystanego w procesie gromadzenia danych. Poniższy schemat prezentuje podział i kolejność analizy poszczególnych bloków.

Schemat 1 Obszary analizy badania

Źródło: Opracowanie własne.

W związku z tym, że nie wszystkie badane JST wypełniły ankietę w całości, udzielone przez nie odpowiedzi analizowane i prezentowane są w raporcie w ramach wyżej wymienionych

obszarów. Przy charakterystyce wyników odnośnie każdego z tych obszarów pod wykresem umieszczono liczbę podmiotów (N), które udzieliły odpowiedzi na dane pytanie.

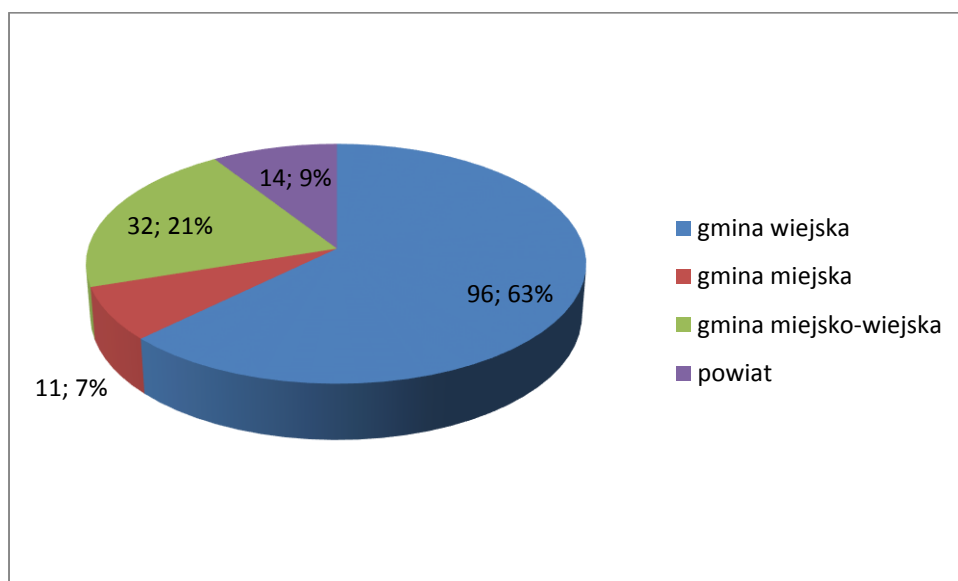
Przy podawaniu informacji o rozkładach odpowiedzi na poszczególne pytania zawarte w ankiecie, przyjęto zasady:

- podawanie wartości procentowej w przypadku porównywania wyników badań z 2014 roku z wynikami badań z roku 2015,
- podawanie liczebności oraz wartości procentowej przy charakteryzowaniu ogółem badanych podmiotów.

Informacje o analizowanych jednostkach

Spośród 153 jednostek samorządu terytorialnego, które wzięły udział w badaniu 139 stanowiły gmin, w tym 96 gminy wiejskie, 32 gminy miejsko-wiejskie oraz 11 gminy miejskie. W badaniu udział wzięło też 14 powiatów.

Wykres 1. Struktura jednostek samorządowych, które wzięły udział w badaniu.

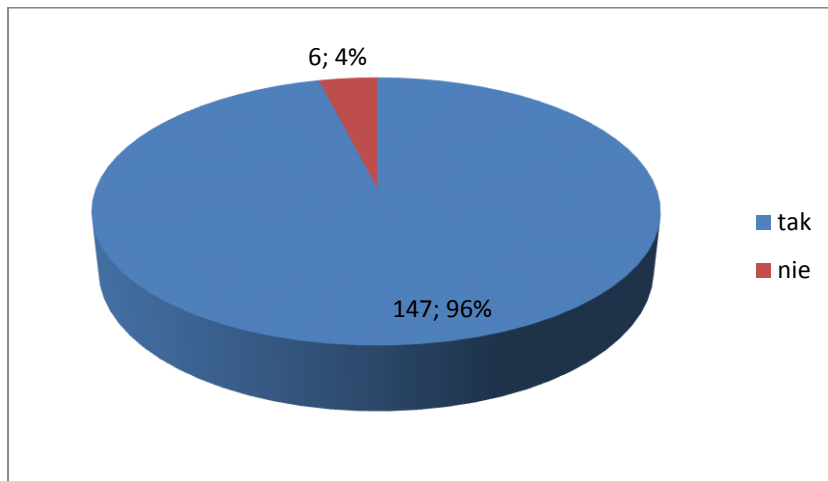

$N = 153$

Współpraca gmin i powiatów z PES.

Na pytanie czy uczestniczące w badaniu gminy i powiaty współpracowały w 2015 roku z podmiotami ekonomii społecznej dostajemy w 96% odpowiedź pozytywną. Tylko 6 z 153 JST nie współpracowało z PES w 2015 r. W skład tych sześciu JST weszło 5 gmin wiejskich i 1 powiat.

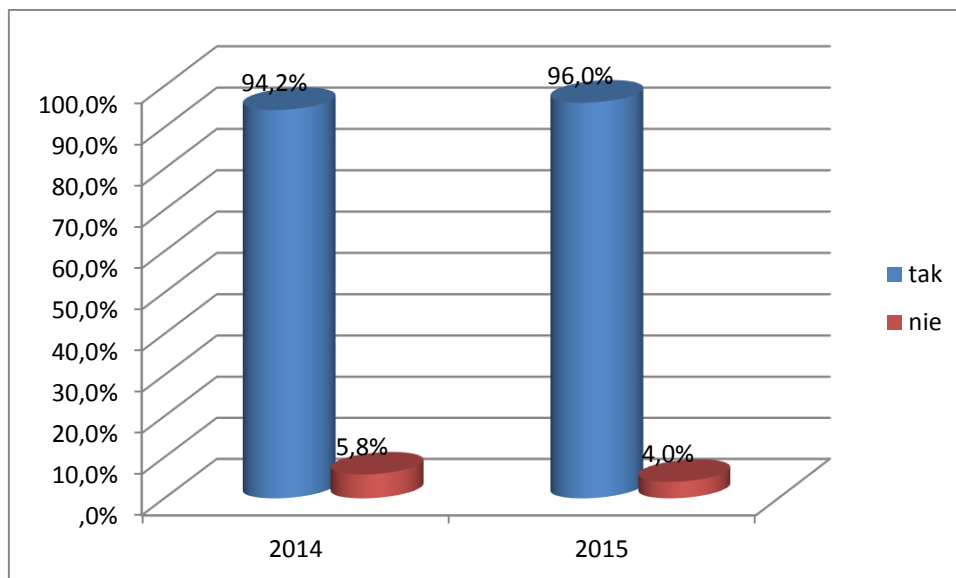
Wykres 2. Współpraca JST z podmiotami ekonomii społecznej (przynajmniej jednym).

N=153

W badaniu z 2014 roku proporcje JST, które współpracowały do tych, które nie podjęły współpracy z PES były podobne choć nieco więcej znalazło się wtenczas JST, które współpracy jednak nie podjęły.

Wykres 3. Współpraca JST z podmiotami ekonomii społecznej w latach 2014 i 2015.

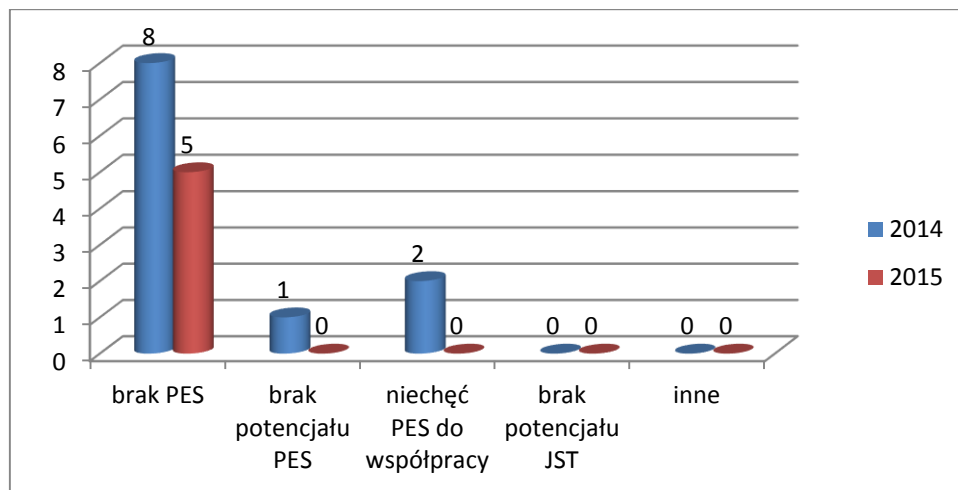

Szukając odpowiedzi na pytanie o przyczynę braku współpracy, w kwestionariuszu zawarliśmy kafeterię możliwych powodów:

- brak PES na terenie gminy/powiatu
- brak potencjału PES do współpracy
- niechęć do współpracy po stronie PES
- brak działań/możliwości współpracy z PES po stronie JST
- inna przyczyna, jaka?

W 2015 r. wszystkie pięć gmin wiejskich, które nie współpracowały z PES, jako powód podały brak tego typu podmiotów na ich terenie. Powiat nie udzielił odpowiedzi na to pytanie.

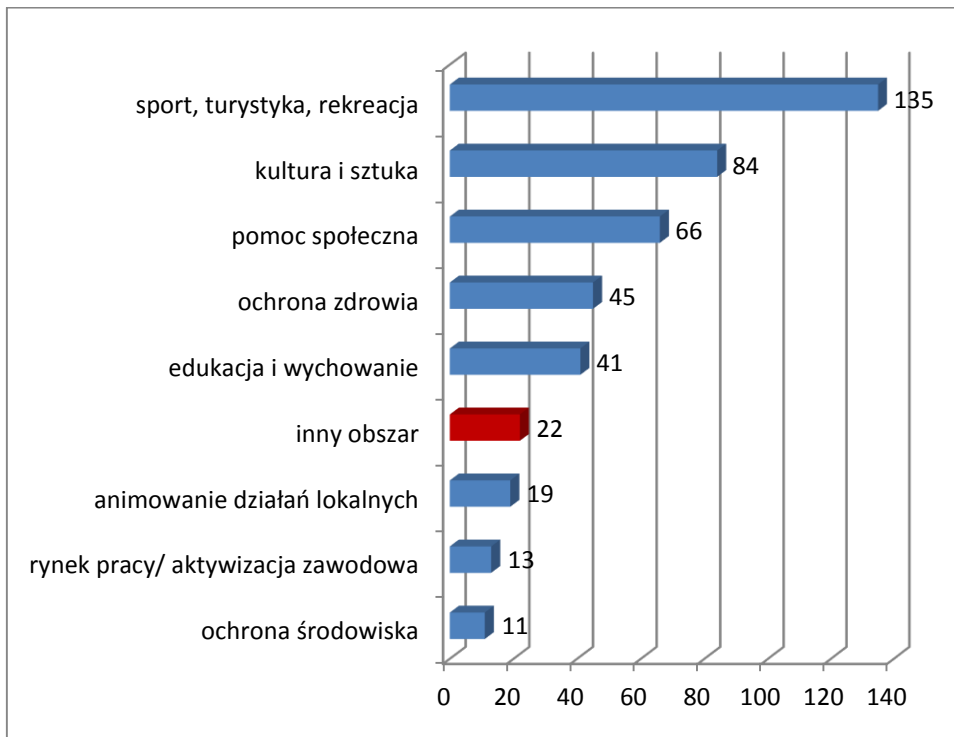
Wykres 4. Powody braku współpracy gmin i powiatów z PES w perspektywie porównawczej badań z 2014 r. i 2015 r.

Obszary współpracy JST z PES

Jak co roku, tak i w ostatnim badaniu, współpraca JST z PES odbywała się najczęściej w obszarze sportu, turystyki i rekreacji. Wskazało na ten obszar 135 z 147 JST, które zaznaczyły, że współpracowały z PES w 2015 roku. Ranking kolejnych najpopularniejszych obszarów współpracy nieodmiennie od 4 lat układa się tak samo: na drugim miejscu znajduje się obszar współpracy związanej z kulturą i sztuką (w tym roku 84 wskazania), następnie pomoc społeczna (66 wskazań), ochrona zdrowia (45 wskazań), edukacja i wychowanie (41). JST w dużej mierze wskazują też „inny obszar”, który de facto jest uszczegółowieniem kategorii z kafeтерии. Najrzadziej współpraca JST z PES odbywa się w obszarze ochrony środowiska (11 JST), rynku pracy/aktywizacji zawodowej (13 JST) oraz animowania działań lokalnych (19 JST).

Wykres 5. Obszary współpracy gmin i powiatów z PES.

Odpowiedzi w kategorii „Inny obszar, jaki?”, jak zaznaczono wcześniej, w dużej mierze stanowiły uszczegółowienie pojemniejszych kategorii z kafeeterii, np. „pomoc społeczna”:

- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych – 7 wskazań,
- działalność na rzecz osób niepełnosprawnych – 6 wskazań,
- bezpieczeństwo – 5 wskazań,
- działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym – 2 wskazań,
- działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości,
- promocja i organizacja wolontariatu,
- promocja miasta,
- aktywizacja środowisk wiejskich,
- działania na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami.

Bardzo duże zróżnicowanie obszarów współpracy z PES przynosi analiza charakteru jednostki samorządu terytorialnego – widać wyraźnie, że są pewne obszary, które są szczególnym polem współpracy dla poszczególnych typów JST.

Dla powiatów najczęściej wybieranym obszarem współpracy jest: sport, turystyka i rekreacja (84,6%) oraz kultura i sztuka (69,2%). Na trzecim miejscu ex aequo znalazła się pomoc społeczna oraz ochrona zdrowia (46,2 % powiatów).

Wszystkie gminy (miejskie, miejsko-wiejskie i wiejskie) najczęściej współpracują w obszarze sportu, turystyki i rekreacji oraz kultury i sztuki. W pozostałych działaniach jednak różnią się od siebie.

I tak, gminy miejskie, podobnie jak powiaty, licznie współpracują w obszarze ochrony zdrowia (81,8%), i pomocy społecznej (72,7%). Z „mniej typowych” dziedzin gminy miejskie częściej niż inne JST współpracują z PES w obszarze edukacji i wychowania (45,5%), gminy miejsko – wiejskie poza sportem oraz kulturą zapraszają PES do działań w obszarze ochrony zdrowia (37,5%), natomiast gminy wiejskie współpracują częściej niż inne typy JST w obszarze edukacji i wychowania (26,4%).

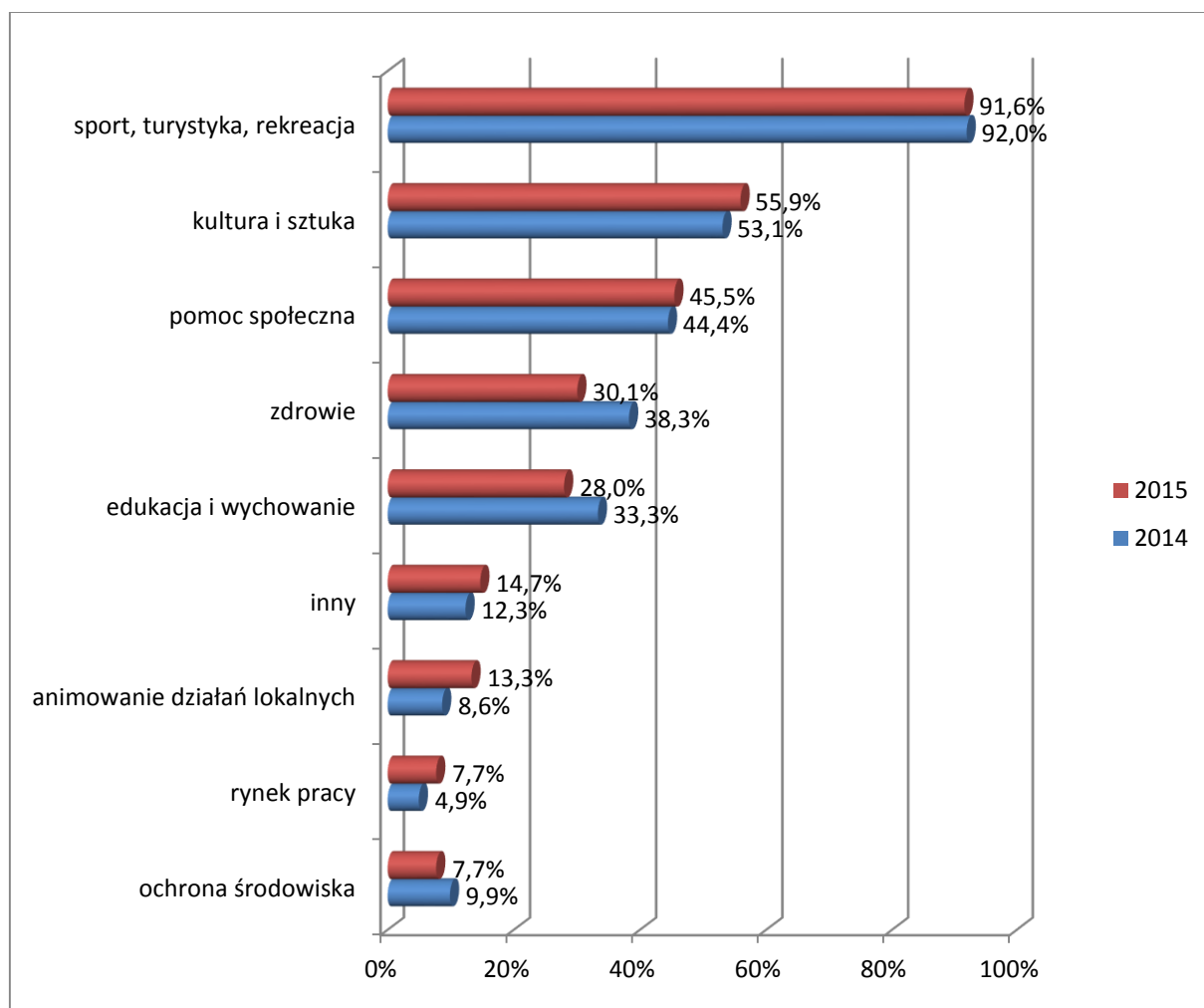
Jak co roku, najrzadziej zaznaczanymi dziedzinami pożytku publicznego, w ramach których jest możliwa współpraca JST z PES był rynek pracy i aktywizacja zawodowa (relatywnie największe natężenie współpracy zaobserwowano w gminach miejsko-wiejskich - 15,6%), animowanie działań lokalnych oraz ochrona środowiska (relatywnie największe natężenie współpracy zaobserwowano w powiatach – animacja: 15,4% powiatów, środowisko: 23,1%).

Tabela 1. Obszary współpracy z PES w zależności od typu JST.

		gmina wiejska	gmina miejska	gmina miejsko- wiejska	powiat
		<i>% z N w kolumnie</i>	<i>% z N w kolumnie</i>	<i>% z N w kolumnie</i>	<i>% z N w kolumnie</i>
Obszary współpracy JST z PES	Kultura i sztuka	46,2%	81,8%	75,0%	69,2%
	Sport, turystyka, rekreacja	93,4%	100,0%	87,5%	84,6%
	Edukacja i wychowanie	26,4%	45,5%	25,0%	30,8%
	Ochrona zdrowia	19,8%	81,8%	37,5%	46,2%
	Pomoc społeczna	35,2%	72,7%	62,5%	46,2%
	Ochrona środowiska	3,3%	18,2%	9,4%	23,1%
	Rynek pracy, aktywizacja zawodowa	6,6%	9,1%	15,6%	7,7%
	Animowanie działań lokalnych	13,2%	9,1%	12,5%	15,4%
	Inny obszar	12,1%	36,4%	15,6%	15,4%

Porównując aktywność JST we współpracy z PES w dwóch kolejnych latach badania widać pewne różnice zwłaszcza w obszarze ochrony zdrowia oraz edukacji i wychowania - w tych dwóch dziedzinach nastąpił spadek liczby JST współpracujących z PES (odpowiednio – o 8% i 5% wskazań w stosunku do badań z 2014 r.). Nieznaczny wzrost współpracy w stosunku do roku 2014 widać tylko w zakresie animowania działań lokalnych (ok. 5%).

Wykres 6 Obszary współpracy JST z PES w perspektywie porównawczej badań z 2015 r. i 2014 r.

Formy współpracy z PES

Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej może odbywać się w różnych formach. Część z nich wymieniona jest w art. 5 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie¹. Poniżej przedstawiamy wszystkie formy współpracy, o

¹ z dnia 23 kwietnia 2003 roku z późn. zm. (Dz. U. 2003 nr 96 poz. 873).

które pytaliśmy w 2015 roku gminy i powiaty. Możliwe było zaznaczenie kilku odpowiedzi z kafeterii:

- Powierzenie PES realizacji zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji;
- Wspieranie PES w realizacji zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji;
- Wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności;
- Konsultacje z PES projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji;
- Konsultacje projektów aktów normatywnych dotyczących sfery zadań publicznych w przypadku ich utworzenia przez właściwe jednostki samorządu terytorialnego;
- Utworzenie/kontynuowanie prac wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli PES oraz przedstawicieli właściwych organów administracji publicznej;
- Umowy o wykonanie inicjatywy lokalnej ;
- Umowy partnerstwa w celu wspólnej realizacji projektów;
- Udzielanie wsparcia lokalowego na preferencyjnych warunkach (np. użytkowanie, najem lub dzierżawa w drodze bezprzetargowej lub po cenach niższych niż rynkowe);
- Udzielanie pożyczek, gwarancji, poręczeń organizacjom pozarządowym na realizację zadań w sferze pożytku publicznego.

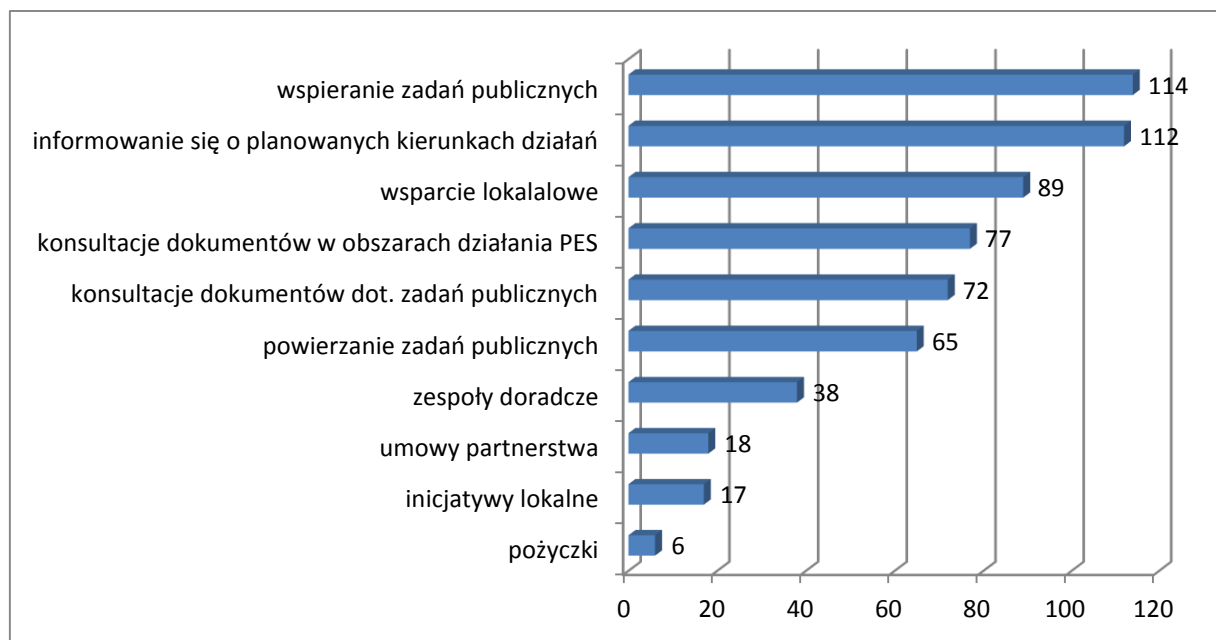
W Małopolsce współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej w 2015 roku najczęściej odbywała się w formach:

- Wspierania PES w realizacji zadań publicznych wraz z udzielaniem dotacji na finansowanie realizacji tych zadań (114 JST co stanowi ok. 80%);
- Wzajemnego informowania się o planowanych działaniach (112 JST co stanowi ok. 80%);
- Udzielania wsparcia lokalowego na preferencyjnych warunkach (89 JST co stanowi ok. 62%);
- Konsultacje projektów dokumentów (aktów normatywnych) w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji (77 JST co stanowi ok. 54%);
- Konsultacje projektów aktów normatywnych dotyczących sfery zadań pożytku publicznego (72 JST co stanowi ok. 50%);
- Powierzenie PES realizacji zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji (65 JST co stanowi ok. 46%).

Pozostałe formy współpracy (inicjatywa lokalna, udzielanie pożyczek oraz gwarancji, umowy partnerskie i wspólne zespoły doradczo inicjatywne) są stosowane bardzo rzadko. Szczegółowy wykaz JST współpracujących z PES w wymienionych obszarach znajduje się

poniżej.

Wykres 7 Formy współpracy JST z PES.

N = 143, odpowiedzi nie sumują się do N gdyż gminy/powiaty mogły zakreślić więcej niż jedną odpowiedź).

Korelując formy współpracy samorządów z typem JST w 2015 roku (inaczej niż w poprzednich latach) nie widać znacznego zróżnicowania, zwłaszcza wśród gmin. Wszystkie gminy (miejskie, wiejskie i miejsko-wiejskie) stosują w zdecydowanej większości (pow. 80%) tryb wspierania realizacji zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji. W zdecydowanej większości gmin standardem stało się też wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działań (pow. 77%). Trzecią, najczęściej stosowaną formą wsparcia działalności PES jest udzielanie wsparcia lokalowego na preferencyjnych warunkach dla PES (w powyżej 76% gmin miejsko-wiejskich, 72% gmin miejskich oraz powyżej 62% gmin wiejskich). Jedyną znaczącą różnicą między trzema typami gmin jest podejście do tworzenia zespołów doradczych, ciał o charakterze doradczym i inicjatywnym. Ta forma współpracy jest najbardziej popularna w gminach miejskich (w co drugiej), natomiast w gminach miejsko – wiejskich i wiejskich zespoły powoływane są jedynie w co piątej JST. Na koniec warto dodać, że we wszystkich trzech poprzednich edycjach badania dostrzegalne były wyraźne różnice w różnorodności stosowanych form współpracy w gminach miejskich w stosunku do gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, z których dwie ostatnie stosowały ich znacznie mniej. W tym roku nie widać aż tak znaczących różnic w spectrum stosowanych form współpracy w zależności od typu gminy.

Niemal wszystkie powiaty informują PES o planowanych kierunkach działalności (92%). Ok. 70% powiatów powierza PES realizację zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie realizacji działań. Większość tego typu JST wspiera PES w realizacji działań publicznych poprzez ich dofinansowanie (61,5%) oraz konsultuje akty prawne z PES w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji (61,5%). Więcej niż połowa powiatów biorących udział w badaniu tworzy też ciała doradcze i inicjatywne z udziałem PES (54%). Znaczące różnice między powiatem, a gminami to: nie udzielanie przez powiaty pożyczek, gwarancji dla PES; oraz o połowę rzadziej stosowane wsparcie lokalne na preferencyjnych warunkach (38%), natomiast ponad dwukrotnie częściej niż we wszystkich gminach, powiaty współpracują z PES realizując projekty partnerskie.

Tabela 2 Formy współpracy JST z PES w perspektywie porównawczej badań z lat 2015 i 2014.

		gmina wiejska	gmina miejska	gmina miejsko- wiejska	powiat
Formy współpracy z PES		% z N w kolumnie	% z N w kolumnie	% z N w kolumnie	% z N w kolumnie
	Powierzanie zadań publicznych	38,4%	45,5%	60,0%	69,2%
	Wspieranie zadań publicznych	81,4%	90,9%	86,7%	61,5%
	Wzajemne informowanie się o planowanych działaniach	79,1%	81,8%	76,7%	92,3%
	Konsultacje dokumentów w dziedzinach dotyczących działalności statutowej PES	57,0%	54,5%	46,7%	61,5%
	Konsultacje dokumentów w dziedzinach dotyczących sfery zadań publicznych	52,3%	54,5%	46,7%	53,8%
	Tworzenie zespołów doradczych	20,9%	54,5%	23,3%	53,8%
	Umowy o wykonanie inicjatyw lokalnych	14,0%	9,1%	13,3%	0% (nie dotyczy)
	Umowy partnerskie w celu realizacji projektów	11,6%	9,1%	13,3%	23,1%
	Wsparcie lokalne na preferencyjnych warunkach	61,6%	72,7%	76,7%	38,5%
	Udzielanie pożyczek	3,5%	,0%	10,0%	,0%

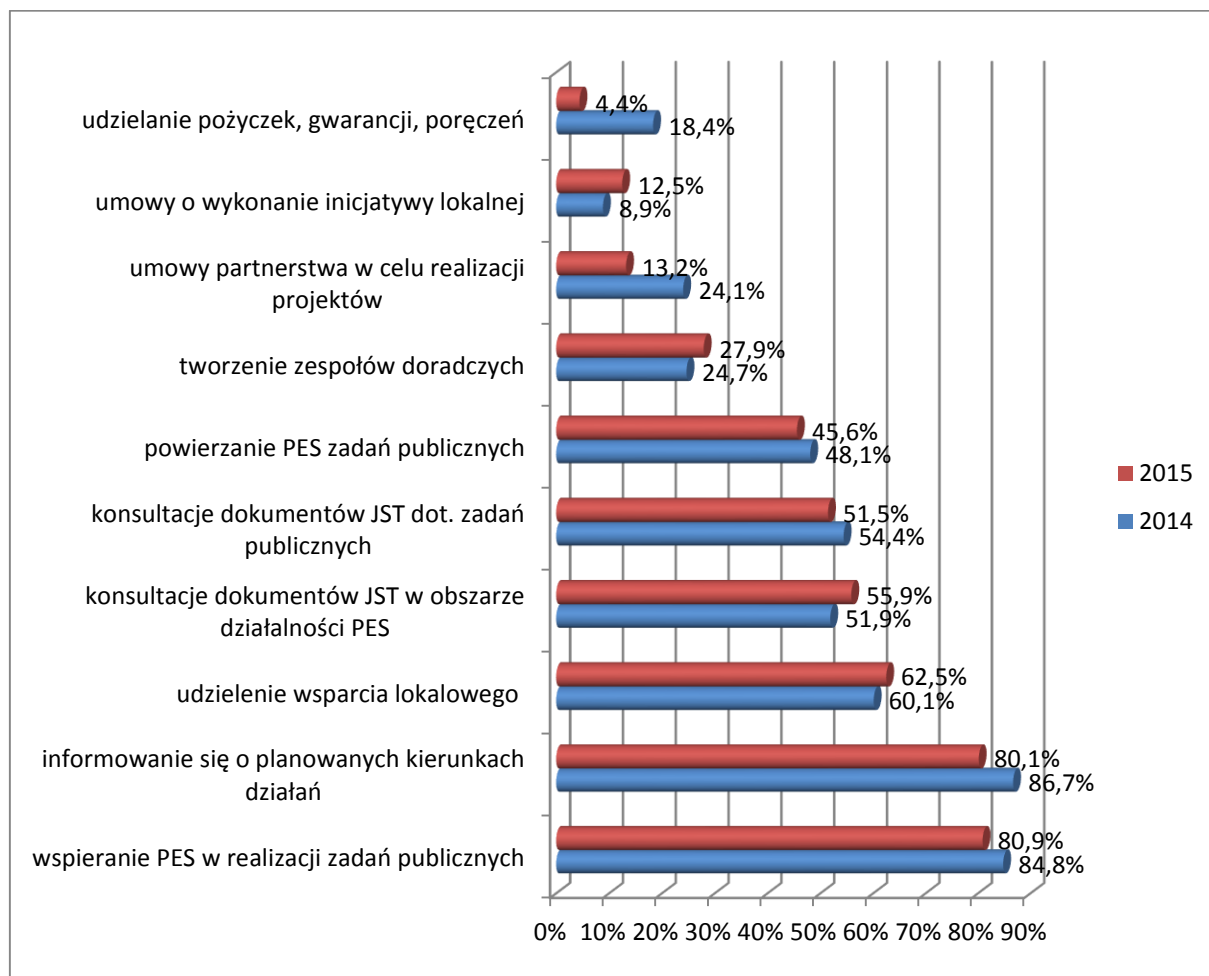
Porównując sposoby, na które realizowana jest współpraca JST z PES na przestrzeni ostatnich dwóch lat, widać pewne różnice. Znaczące spadki w stosunku do wyników z 2014 roku odnotować można w przypadku:

- Udzielania pożyczek, gwarancji i poręczeń (spadek z 18% do 4% JST stosujących tę formę współpracy).
- Umów partnerskich w celu realizacji wspólnych projektów (spadek z 24% do 13% JST stosujących tę formę współpracy).
- Wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności (spadek z 87% do 80% JST stosujących tę formę współpracy).

Niewielki wzrost (o 3-4%) stosowania form współpracy w 2015 r. w stosunku do 2014 r. obserwujemy w przypadku:

- Konsultacji projektów aktów normatywnych dotyczących sfery zadań publicznych.
- Utworzenia/kontynuowania prac wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli PES oraz przedstawicieli właściwych organów administracji publicznej.
- Umów o wykonanie inicjatywy lokalnej.

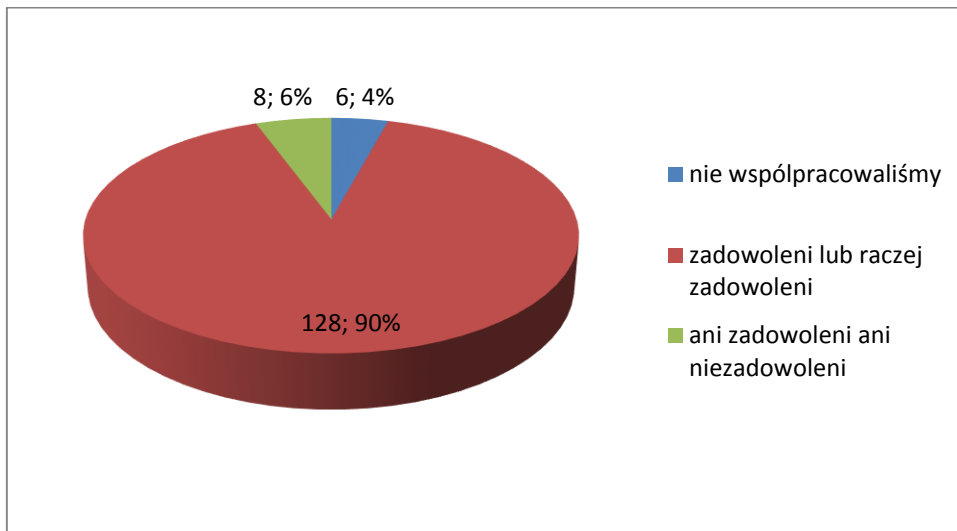
Wykres 8 Formy współpracy JST z PES w perspektywie porównawczej badań z 2015 r. i 2014 r.

Zadowolenie ze współpracy z różnymi rodzajami podmiotów ES

W kwestionariuszu pytaliśmy gminy i powiaty o to, z jakimi rodzajami PES współpracują i czy są zadowolone z efektów wspólnej realizacji działań. Jak co roku, tak i w 2015, największa liczba gmin i powiatów zaznaczyła, że prowadziła wspólne działania z klubami sportowymi – 96% JST, w tym 90% było zadowolonych lub raczej zadowolonych ze współpracy, 6 % miało ambiwalentne odczucia, a tylko 4% JST nie współpracowało w 2015 roku z tym typem PES. Przy tak dużym udziale wszystkich gmin i powiatów we współpracę z klubami sportowymi nie można zaobserwować znaczących różnic w udziale gmin wiejskich, miejsko-wiejskich czy miejskich oraz powiatów współpracujących z tym typem PES. Relatywnie najmniej wskazań świadczących o zadowoleniu ze współpracy z klubami sportowymi wykazały powiaty – 1/3 z tych, które odpowiedziały na pytanie albo nie współpracowała z omawianym typem PES albo miała ambiwalentne odczucia co do efektów tej współpracy.

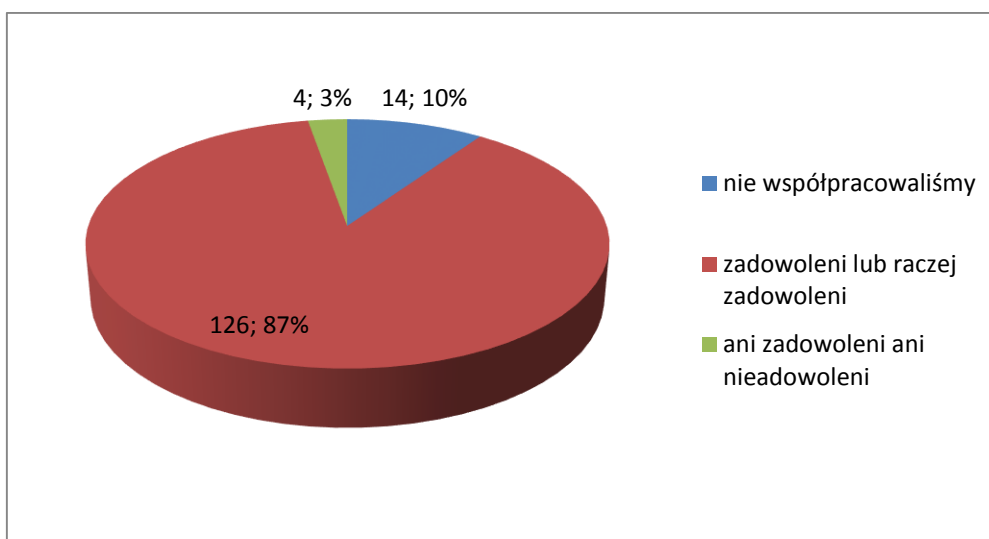
Wykres 9 Zadowolenie ze współpracy z klubami sportowymi.

N=142

Przypatrując się współpracy JST ze stowarzyszeniami (innymi niż kluby sportowe), dostrzec można, że 10% gmin i powiatów nie współpracowało w 2015 roku z żadnym ze stowarzyszeń, zdecydowana większość tych, którzy współpracowali jest jednak zadowolona z efektów kooperacji – tylko 3% ma ambiwalentne opinie, a 87% jest zadowolona lub raczej zadowolona z tej współpracy. Wszystkimi 14 jednostkami, które w 2015 roku nie współpracowały ze stowarzyszeniami są gminy wiejskie, zaś wszystkie gminy miejskie i miejsko-wiejskie biorące udział w badaniu współpracowały i były z niej zadowolone lub raczej zadowolone. Z 13 powiatów, które udzieliły odpowiedzi na to pytanie, 11 było zadowolonych z kooperacji, 2 jednak zaznaczyły, że nie mają ani pozytywnych ani negatywnych odczuć co do efektów współpracy z tym typem PES.

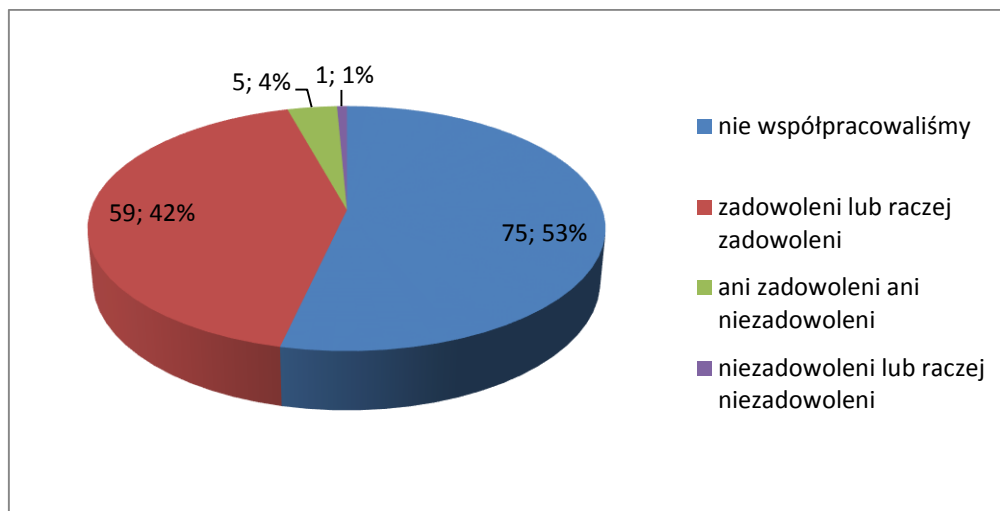
Wykres 10 Zadowolenie ze współpracy ze stowarzyszeniami.

N = 144

Z fundacjami w 2015 roku nie współpracowało 47% JST czyli 65 gmin i powiatów. Ponad połowa JST nie współpracowała z fundacjami. Współpracowały z fundacjami głównie gminy miejskie i powiaty - ponad 2/3 gmin tego typu JST współpracowało z fundacjami i było zadowolonych z jej efektów. Najrzadziej współpracę odnotowujemy w 2015 roku w gminach wiejskich – w 60% tego typu JST brak współpracy z fundacjami.

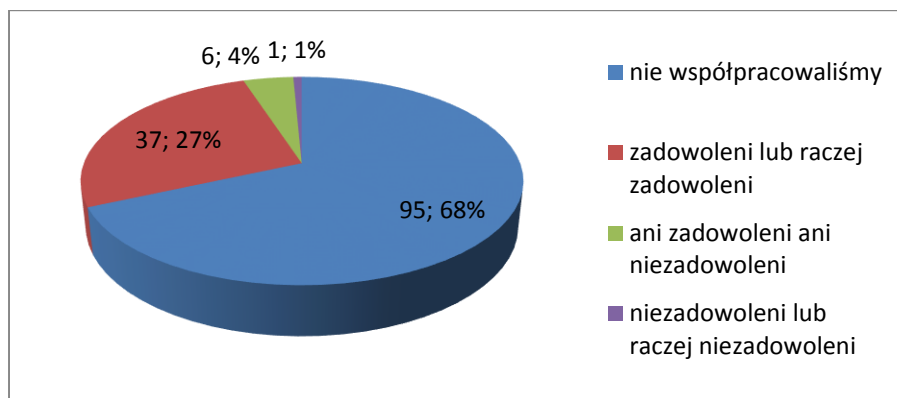
Wykres 11 Zadowolenie ze współpracy z fundacjami.

N = 140

Ze stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego współpracowało 32% gmin i powiatów, 68% JST nie podjęło współpracy z tym rodzajem stowarzyszeń w 2015 r. Z różnych typów jednostek samorządu terytorialnego najczęściej ze stowarzyszeniami JST współpracowały gminy miejsko-wiejskie i powiaty - ok. 40%, w większości zadowolone ze współpracy, poza jedną gminą miejsko-wiejską niezadowoloną z kooperacji. W 2015 roku gminy miejskie i wiejskie współpracowały z tego typu PES w ok. 30% jednostek.

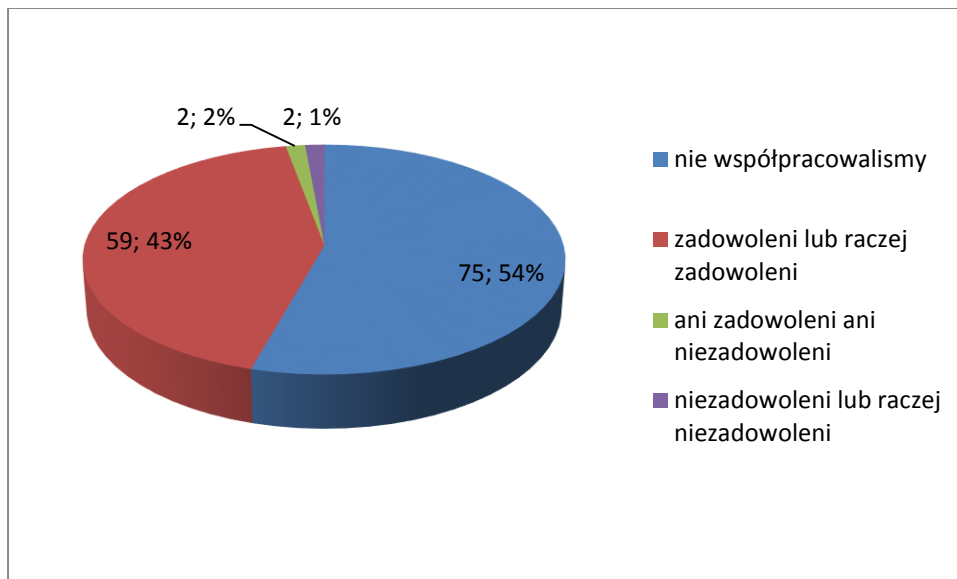
Wykres 12 Zadowolenie ze współpracy ze stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego.

N = 139

Z organizacjami kościelnymi i związkami wyznaniowymi współpracowało w 2015 roku 46% JST i były to w głównej mierze gminy miejskie (8 na 10, wszystkie zadowolone ze współpracy) oraz 3/5 gmin miejsko-wiejskich i powiatów (w większości zadowolonych ze współpracy). Ze związkami wyznaniowymi najrzadziej współpracują gminy wiejskie (40%) zdecydowanie lub raczej zadowolone z efektów współdziałania.

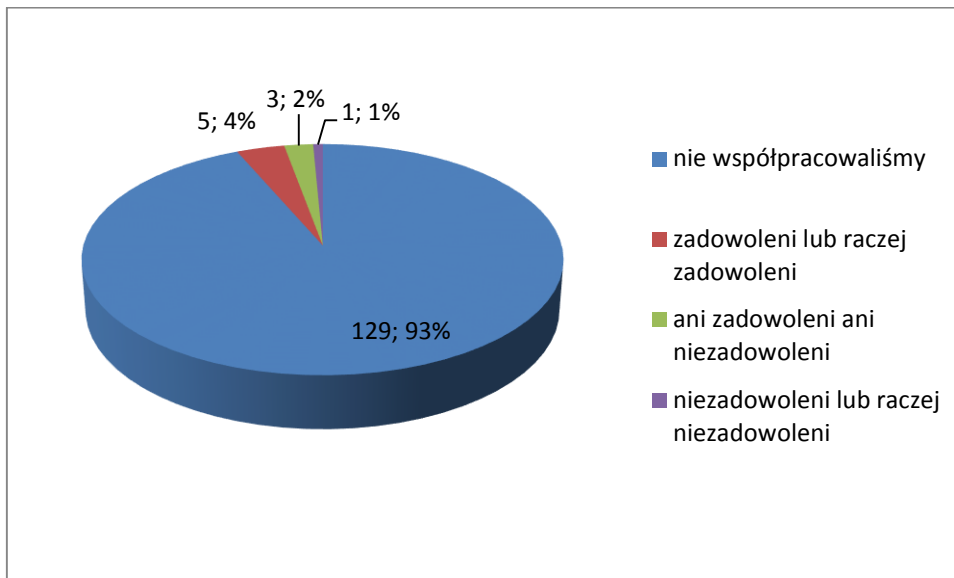
Wykres 13 Zadowolenie ze współpracy z organizacjami kościelnymi i związkami wyznaniowymi.

N = 138

Z zakładami aktywności zawodowej współpracowało tylko 9 JST, z czego 1 gmina miejsko-wiejska była niezadowolona z efektów tej współpracy, pozostałe JST były zadowolone lub miały obojętne odczucia co do realizacji wspólnych działań. Relatywnie najczęściej z ZAZ-ami współpracowały powiaty – 3 na 11 posiada tego typu podmiot reintegracyjny na swym terenie i współpracował z nim w 2015 roku.

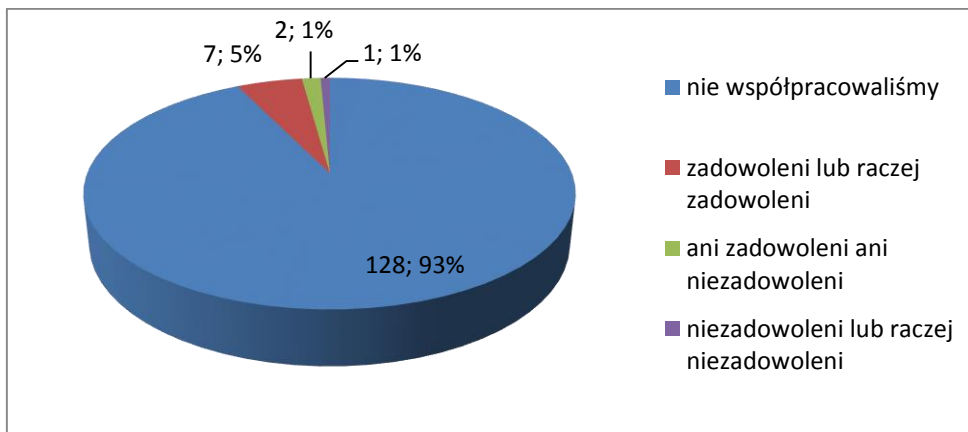
Wykres 14 Zadowolenie ze współpracy z zakładami aktywności zawodowej.

N = 138

Równie rzadko co z ZAZ-ami małopolskie JST współpracowały w 2015 roku z centrami integracji społecznej – tylko 10 gmin i powiatów ma na swoim terenie tego typu podmiot, z czego 7 jest zadowolona ze współpracy, 2 JST ma ambiwalentne odczucia (gmina miejsko-wiejska i miejska) natomiast 1 gmina miejsko-wiejska jest niezadowolona z efektów współpracy z lokalnym CIS.

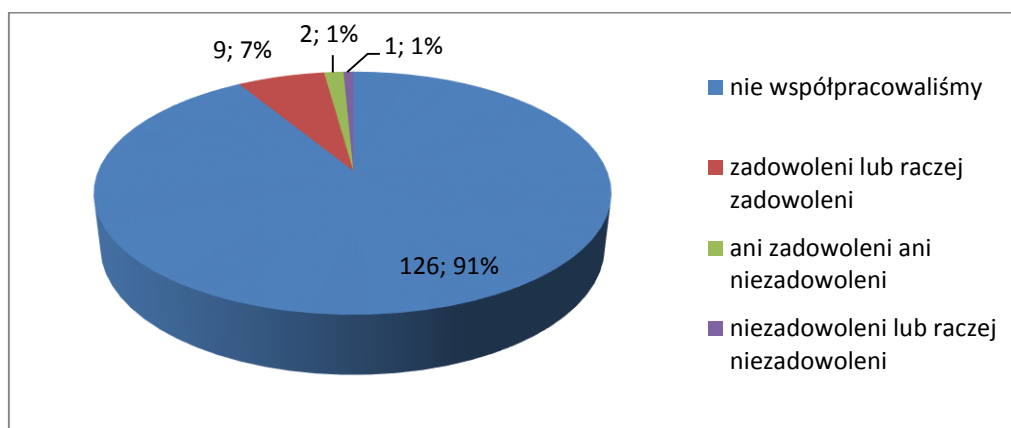
Wykres 15 Zadowolenie ze współpracy z centrami integracji społecznej.

N = 138

Niewiele więcej, bo 12 z 138 JST współpracowało w 2015 roku z klubami integracji społecznej, przy czym 9 JST było zadowolonych z tej współpracy, 2 gminy miejskie mają ambiwalentne odczucia co do efektów współpracy z KIS, a 1 gmina miejsko-wiejska jest z niej niezadowolona.

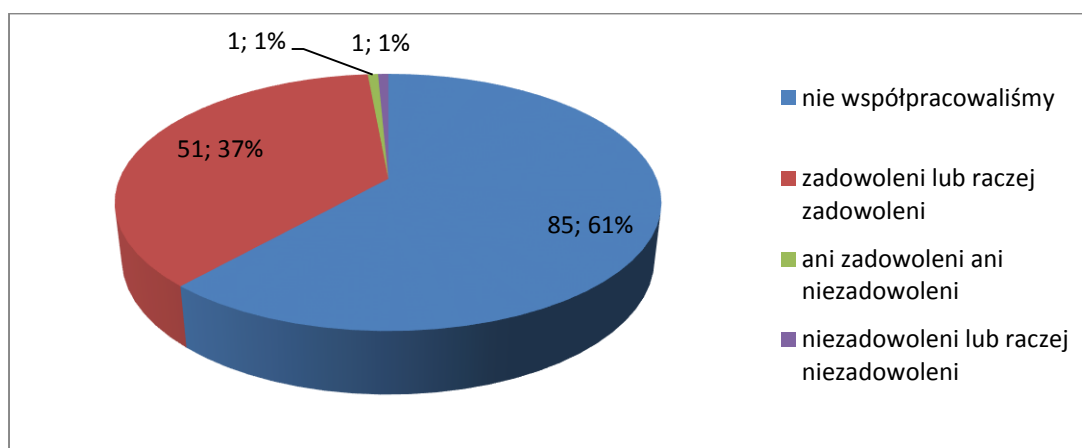
Wykres 16 Zadolenie ze współpracy z klubami integracji społecznej.

N = 138

Z warsztatami terapii zawodowej współpracowała w 2015 roku nieco większa liczba gmin i powiatów – 53 ze 138 czyli 39% wszystkich badanych JST. Analizując typy jednostek samorządowych najczęściej współpracujących z WTZ-ami, na prowadzenie wybijają się powiaty, z których ponad 3/4 odnotowuje i pozytywnie ocenia współpracę z warsztatami terapii zajęciowej, na drugim miejscu są gminy miejskie i miejsko-wiejskie, z których połowa współpracowała z WTZ; najmniej bo 29% JST współpracujących z WTZ było wśród gmin wiejskich.

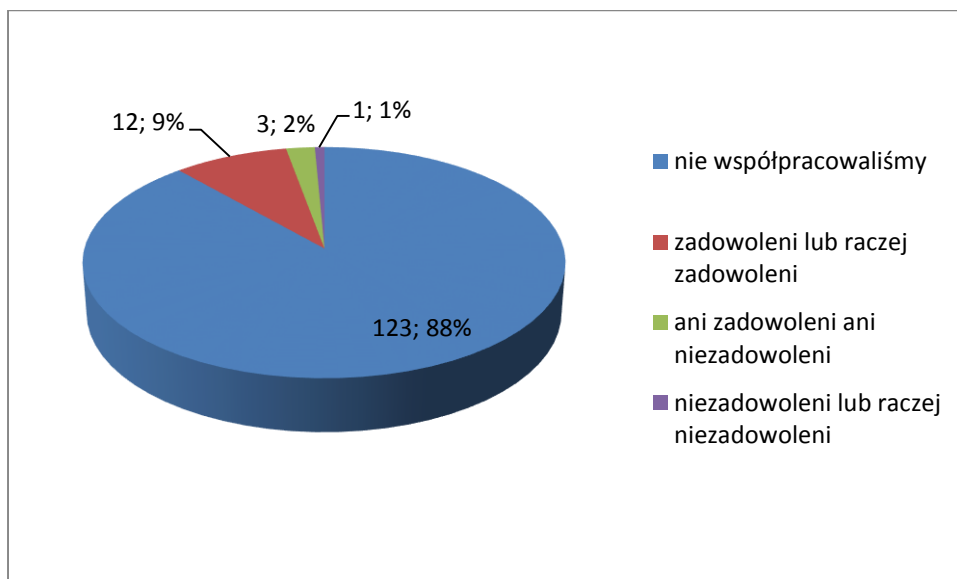
Wykres 17 Zadolenie ze współpracy z warsztatami terapii zawodowej.

N = 138

W przypadku spółdzielni socjalnych 16 JST odnotowało współpracę z tego typu podmiotem. Najczęściej miała ona miejsce w gminach miejskich i miejsko-wiejskich, w których minimum ¼ JST współpracowała ze spółdzielniami socjalnymi, przy czym 2 gminy miejsko-wiejskie miały mieszane odczucia (ani dobre, ani złe) co do efektów tej współpracy, a 1 oceniła jej efekty negatywnie. Zdecydowana większość JST, zwłaszcza gmin wiejskich, nie miała jednak okazji współpracować ze spółdzielniami socjalnymi.

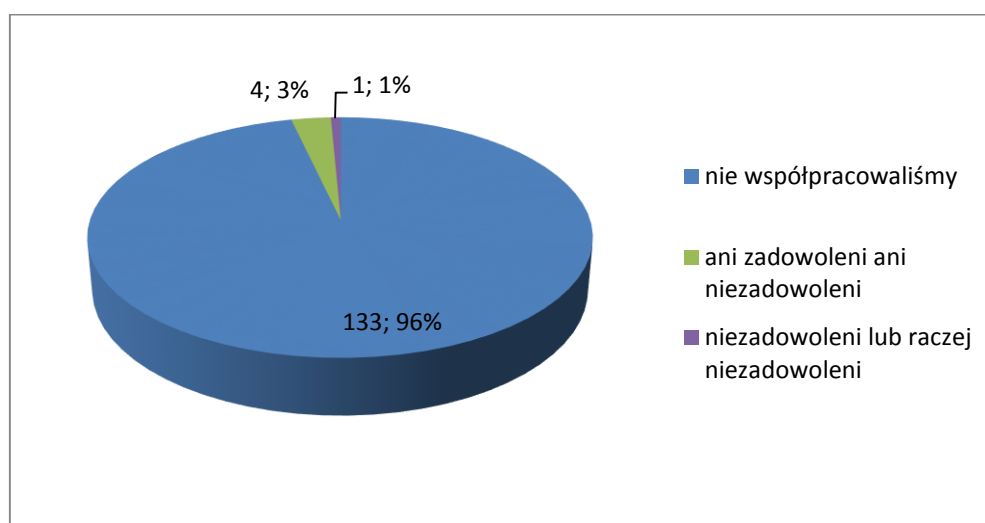
Wykres 18 Zadowolenie ze współpracy ze spółdzielniami socjalnymi.

N=139

Od lat najmniej popularnym partnerem współpracy dla małopolskich gmin i powiatów pozostają spółki handlowe działające nie dla zysku (np. prowadzone przez organizacje pozarządowe). W 2015 roku taką współpracę podjęły 3 gminy miejskie, 2 gminy miejsko-wiejskie i jeden powiat. Warto zaznaczyć jednak, że w przypadku współpracy ze spółkami nie było w 2015 roku ani jednej jednostki samorządu terytorialnego, która byłaby zadowolona z efektów tej współpracy – 4 oceniają jej efekty ambiwalentnie, a 1 była niezadowolona lub raczej niezadowolona z kooperacji.

Wykres 19 Zadowolenie ze współpracy ze spółkami handlowymi działającymi nie dla zysku.

N = 138

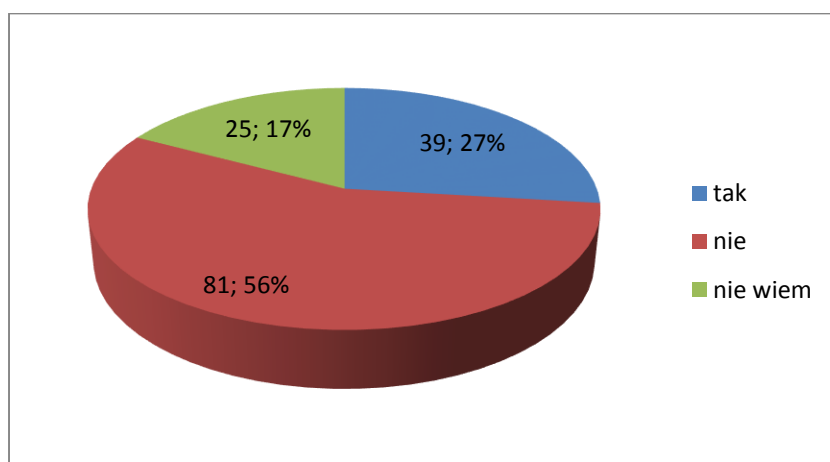
Potencjał PES do współpracy w zakresie usług użyteczności publicznej.

Poza pytaniem o to, z jakimi typami podmiotów ekonomii społecznej współpracowały małopolskie JST w 2015 roku, przedstawiciele organów gminnych i powiatowych zapytano o to, czy w ich gminie/powiecie w 2015 roku znajdowały się PES, które realizowały działania z zakresu użyteczności publicznej w następujących obszarach:

1. usługi opiekuńcze i opieka nad osobami zależnymi (np. dzieci, osoby starsze),
2. usługi edukacyjne (np. organizacja kursów, szkoleń, prelekcji),
3. organizacja czasu wolnego (m. in. dla dzieci i osób starszych),
4. działania na rzecz bezpieczeństwa (m. in. gaszenie pożarów, ratownictwo),
5. wsparcie specjalistyczne (m. in. psychologiczne, prawne),
6. poradnictwo i opieka medyczna,
7. dożywianie osób w trudnej sytuacji życiowej (np. klientów OPS).

Według opinii gmin i powiatów, usługi opiekuńcze nad osobami zależnymi mogą być zrealizowane przez PES tylko w 27% JST. Ponad połowa badanych JST (56%) uważa, że na terenie gminy/ powiatu brak jest PES, które mogłyby świadczyć tego typu usługi. Co ciekawe, aż w 25 gminach/powiatach (17%) osoby wypełniające kwestionariusz (odpowiedzialne za współpracę z organizacjami pozarządowymi) nie wiedziały czy takie organizacje istnieją na ich terenie.

Wykres 20 Potencjał lokalnych PES do współpracy w zakresie usług opiekuńczych.

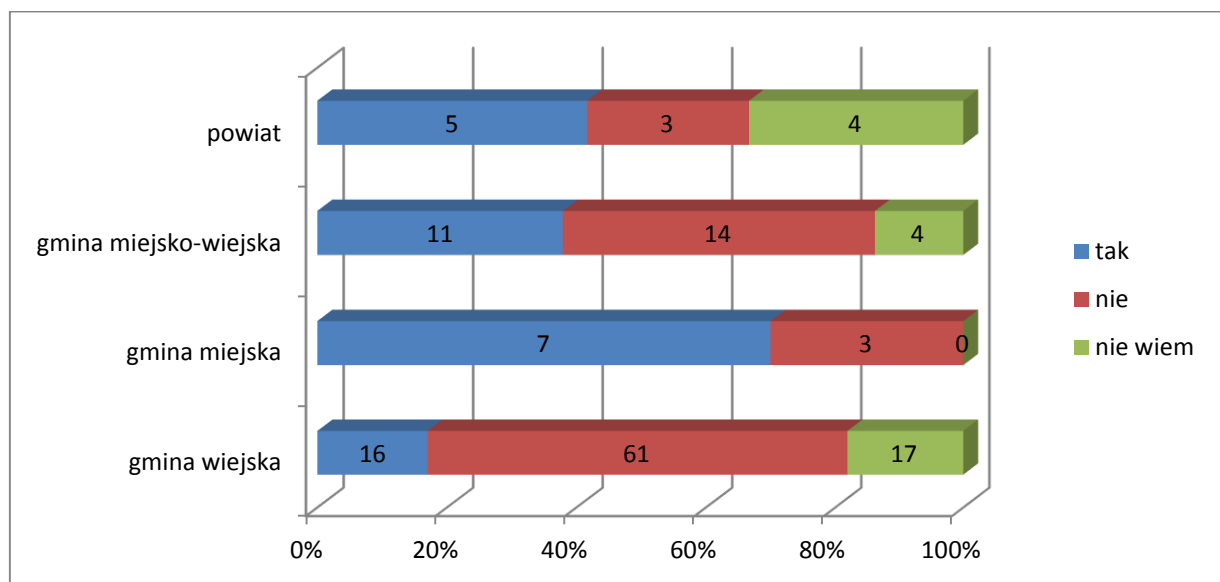
N = 145

Największe natężenie PES, które mogą realizować usługi opiekuńcze nad osobami zależnymi jest w gminach miejskich (w 7 na 10, które odpowiedziały na to pytanie). Na terenach wiejskich przeważają odpowiedzi świadczące o tym, że brak jest PES działających w omawianym

obszarze (61 na 94 gmin czyli blisko 65%); w gminach wiejskich jest też dość znaczny odsetek osób odpowiedzialnych za współpracę z organizacjami pozarządowymi, które nie wiedzą czy na terenie ich gminy funkcjonują PES świadczące usługi opiekuńcze. W gminach miejsko – wiejskich 11 na 29 ankietowanych wie o istnieniu takich PES. Widać zatem pewną zależność między wielkością i charakterem gminy, a liczbą PES oferujących usługi opieki nad osobami zależnymi.

Najsłabsze rozeznanie „w terenie” mają powiaty, z których co trzeci nie wie czy na danym obszarze znajdują się podmioty mogące realizować usługi opiekuńcze nad osobami zależnymi, w 5 na 12 powiatów znajdują się PES świadczące usługi opiekuńcze.

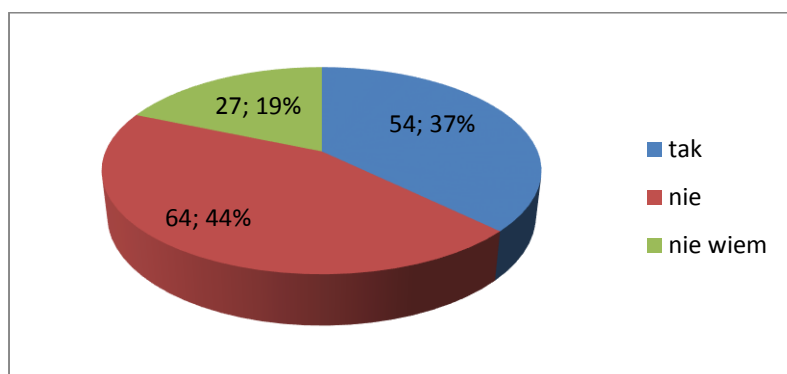
Wykres 21 Potencjał PES do współpracy w zakresie usług opiekuńczych w zależności od typu JST.

N = 145

Na pytanie czy w gminie/powiecie istnieją podmioty ekonomii społecznej działające w zakresie usług edukacyjnych (np. organizacje kursów, szkoleń, itd.) 37% JST odpowiedziało, że tak, 44% stwierdziło, że nie ma takich organizacji, natomiast w blisko co piątej gminie/powiecie brak jest wiedzy na temat tego czy istnieją lokalnie działające organizacje świadczące usługi edukacyjne.

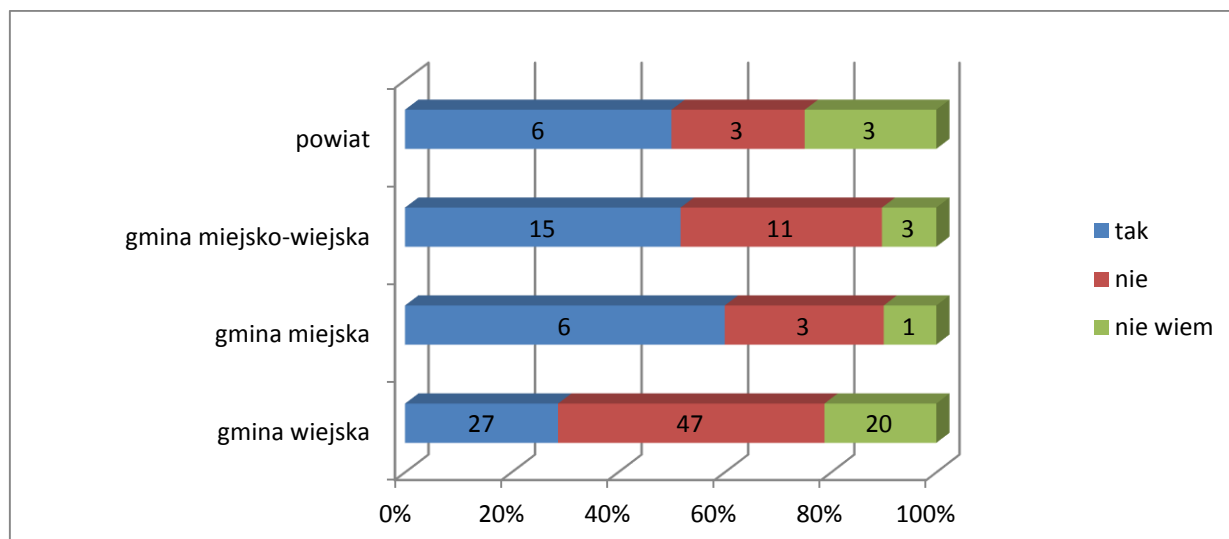
Wykres 22 Potencjał lokalnych PES do współpracy w zakresie usług edukacyjnych.

N = 145

Proporcjonalnie najwięcej PES świadczących tego typu wsparcie znajduje się w gminach miejskich - 6 z 10 tego typu JST wie o istnieniu PES działających na rzecz edukacji, organizujących kursy i szkolenia, itp. W powiatach i gminach miejsko-wiejskich blisko połowa jednostek zna podmioty realizujące usługi edukacyjne. Najmniej tego typu PES jest w gminach wiejskich – w 27 na 94 co stanowi 29%.

Wykres 23 Potencjał PES do współpracy w zakresie usług edukacyjnych w zależności od typu JST.

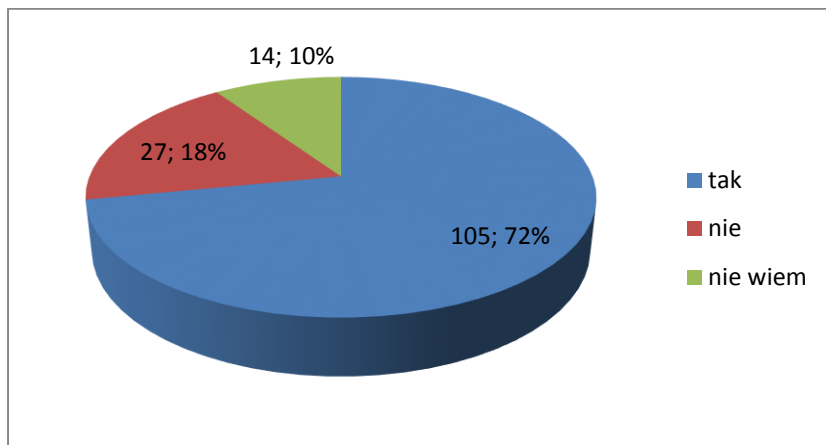

N = 145

Z tegorocznych badań wynika, że z perspektywy osób odpowiedzialnych za współpracę z organizacjami pozarządowymi, najlepsze rozpoznanie i największą reprezentację na poziomie gmin i powiatów mają PES świadczące usługi z zakresu organizacji czasu wolnego dla dzieci, osób starszych, itd. W 72 % gmin i powiatów urzędnicy znają tego typu organizacje, w 18% jednak twierdzą, że nie ma tego typu podmiotów na ich terenie. Wciąż relatywnie duży

odsetek – co dziesiąta badana JST nie wie czy na ich terenie znajdują się PES zajmujące się organizacją czasu wolnego.

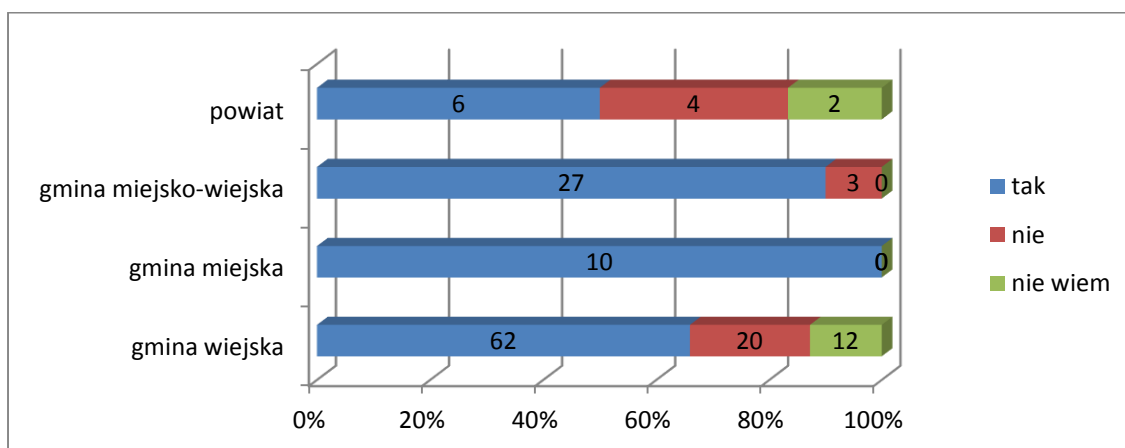
Wykres 24 Potencjał lokalnych PES do współpracy w zakresie organizacji czasu wolnego.

N = 146

We wszystkich gminach miejskich i niemal wszystkich gminach miejsko-wiejskich (27 z 30) występują organizacje społeczne, które zajmują się organizacją wolnego czasu. Tego typu PES znajdują się też w 62 na 94 gminy wiejskie i w połowie powiatów. Należy też zaznaczyć, że co piąty powiat i co dziesiąta gmina wiejska nie ma rozeznania czy tego typu PES znajdują się na ich terenie.

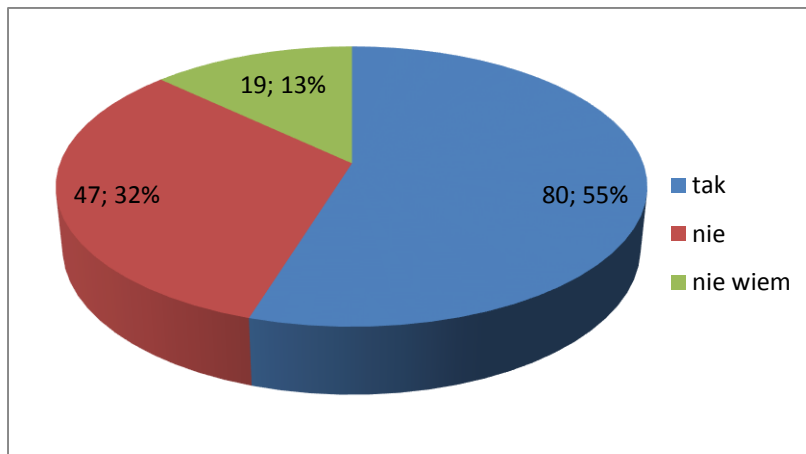
Wykres 25 Potencjał PES do współpracy w zakresie organizacji czasu wolnego w zależności od typu JST.

N = 146

Obok PES zajmujących się organizacją wolnego czasu, najwięcej organizacji, o których istnieniu wiedzą przedstawiciele gmin i powiatów to organizacje dbające o bezpieczeństwo czyli głównie lokalnie działające ochotnicze straże pożarne. W 55% gmin i powiatów osoby odpowiedzialne za współpracę z organizacjami pozarządowymi znały na swym terenie przynajmniej jedną organizację, której działania dotyczyły bezpieczeństwa. W 32% jednostek samorządowych brak było takich organizacji, a w 13 % osoby wypełniające ankietę nie wiedziały o istnieniu tego typu podmiotów.

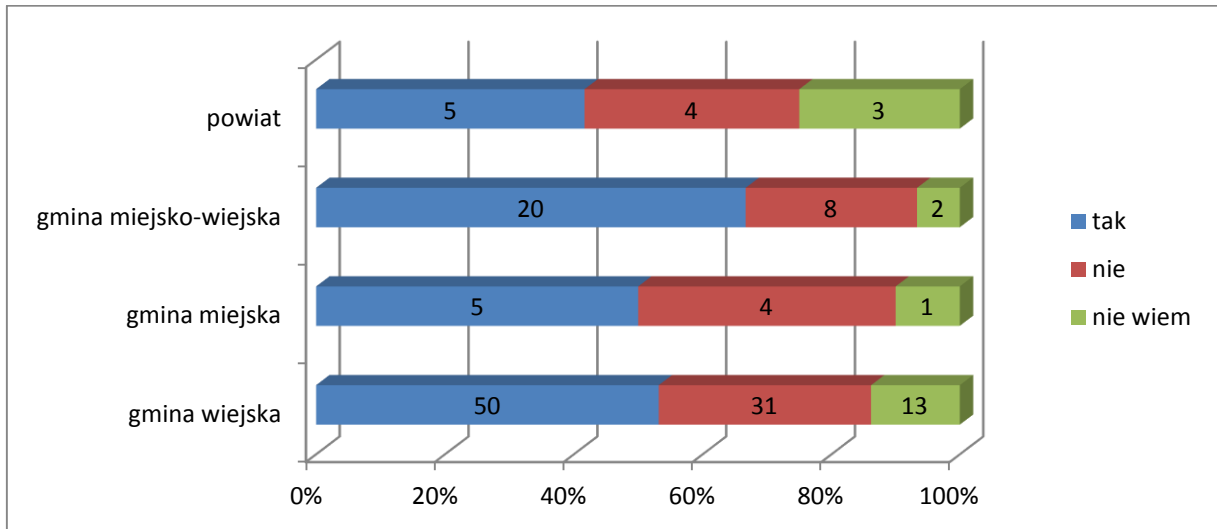
Wykres 26 Potencjał lokalnych PES do współpracy w zakresie działań na rzecz bezpieczeństwa.

N = 146

Najwięcej PES działających w zakresie bezpieczeństwa w społeczności lokalnej jest w gminach miejsko-wiejskich (w 2/3 tego typu JST). W gminach wiejskich i w gminach miejskich procent JST, w których tego typu organizacje istnieją wynosi ok. 50. Relatywnie najmniej bo tylko w 5 na 12 powiatów funkcjonują PES dbające o bezpieczeństwo, natomiast w 4 powiatach osoby odpowiedzialne za współpracę z organizacjami pozarządowymi nie znały takich podmiotów (co może dziwić biorąc pod uwagę dość znaczny odsetek gmin mających na swym terenie tego typu PES).

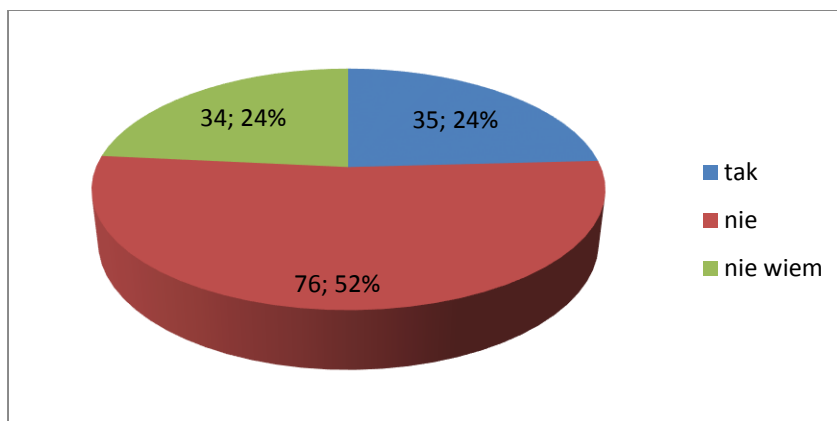
Wykres 27 Potencjał PES do współpracy w zakresie działań na rzecz bezpieczeństwa w zależności od typu JST.

N = 146

W przypadku pytania o organizacje zajmujące się wsparciem specjalistycznym (m.in. psychologicznym, prawnym) w gminie/powiecie, najczęstsze odpowiedzi były przeczące (52%). W 24% JST istnieją tego typu podmioty, w kolejnych 24% JST osoba odpowiedzialna za współpracę z organizacjami pozarządowymi nie miała rozeznania w tej dziedzinie.

Wykres 28 Potencjał lokalnych PES do współpracy w zakresie wsparcia specjalistycznego (m.in. prawnego, psychologicznego).

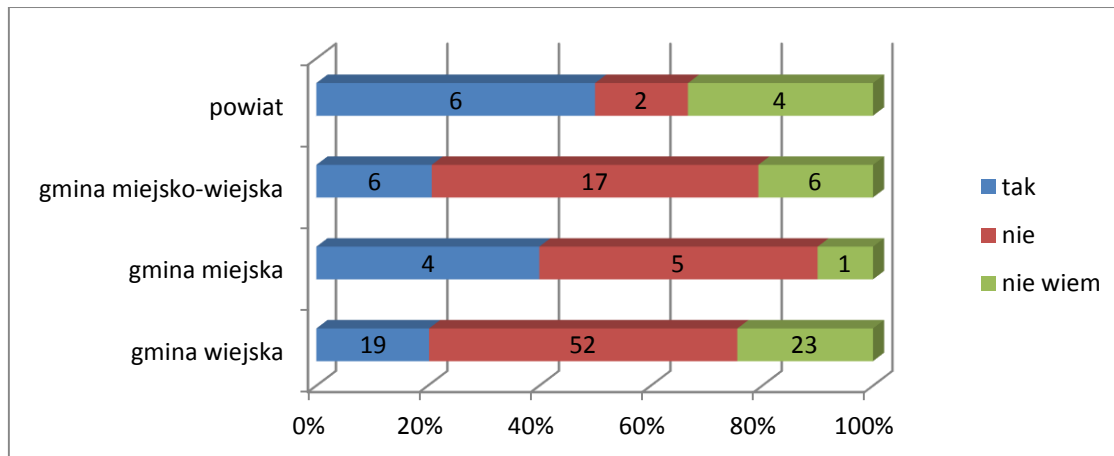

N = 145

W przypadku organizacji udzielających specjalistycznego wsparcia znaczenie ma lokalizacja. W 2015 roku to głównie w powiatach funkcjonowały PES, które realizowały działania z zakresu wsparcia specjalistycznego m.in. psychologicznego, prawnego (połowa z 12 powiatów ma na swym terenie tego typu organizacje), najmniej PES znajduje się na terenach wiejskich i w

gminach miejsko-wiejskich – tylko w co piątym tego typu JST. W roku 2015 znacznie obniżyła się liczba gmin miejskich deklarujących obecność omawianego rodzaju PES (tylko w 4 na 10 gmin miejskich funkcjonują omawiane organizacje).

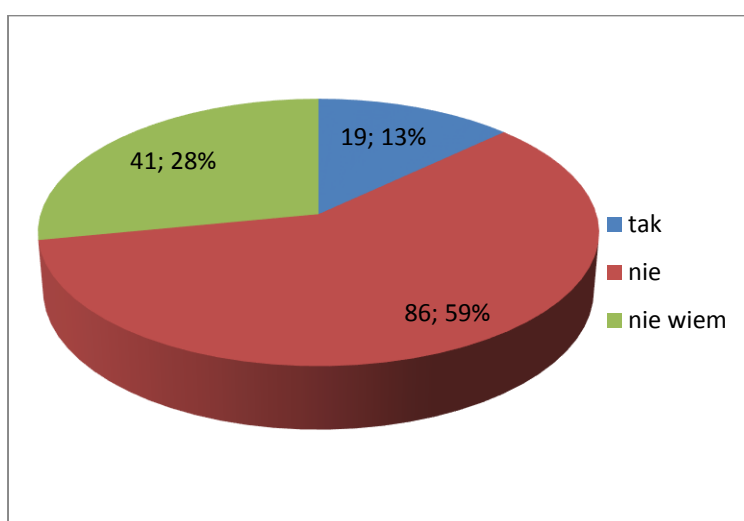
Wykres 29 Potencjał PES do współpracy w zakresie usług wsparcia specjalistycznego w zależności od typu JST.

N = 145

Podmioty ekonomii społecznej zajmujące się poradnictwem i opieką medyczną, według tegorocznych badań występują tylko w 13% gmin i powiatów; w 59% JST takie organizacje nie występują. Bardzo duży odsetek bo 28% osób odpowiedzialnych za współpracę z organizacjami pozarządowymi nie wie czy PES działające w omawianym obszarze znajdują się w ich gminie/powiecie.

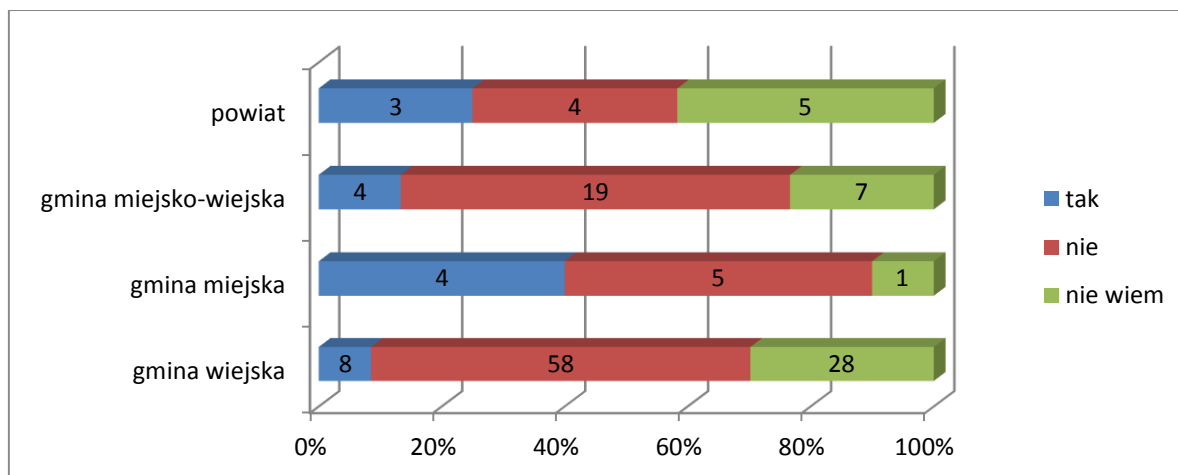
Wykres 30 Potencjał lokalnych PES do współpracy w zakresie poradnictwa i opieki medycznej.

N = 146

Relatywnie najczęściej tego typu PES występuje w gminach miejskich, a najmniej w gminach wiejskich. Relatywnie dużo powiatów i gmin wiejskich nie posiada wiedzy na temat funkcjonowania na swoim terenie tego typu organizacji.

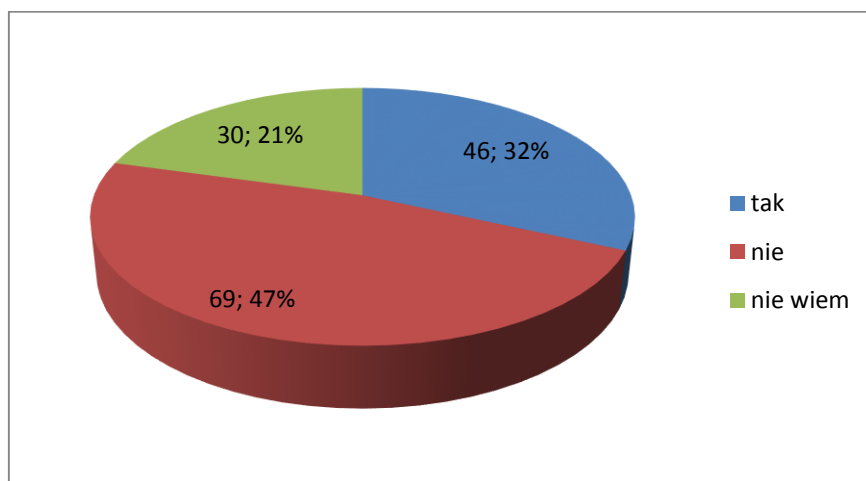
Wykres 31 Potencjał PES do współpracy w zakresie poradnictwa i opieki medycznej w zależności od typu JST.

N = 146

Działalność w zakresie dożywiania jest popularną niszą działalności podmiotów ekonomii społecznej. Z jednej strony branża gastronomiczna pozwala na działalność na komercyjnym rynku, z drugiej usługi dożywiania osób w trudnej sytuacji są zadaniami pożytku publicznego. Jaka zatem jest liczba gmin i powiatów, w których funkcjonują tego typu PES? Blisko w 1/3 badanych JST funkcjonuje podmiot zajmujący się dożywianiem mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej; w blisko połowie samorządów brakuje tego typu organizacji (47%), natomiast w co piątym brak jest wiedzy na temat ich istnienia.

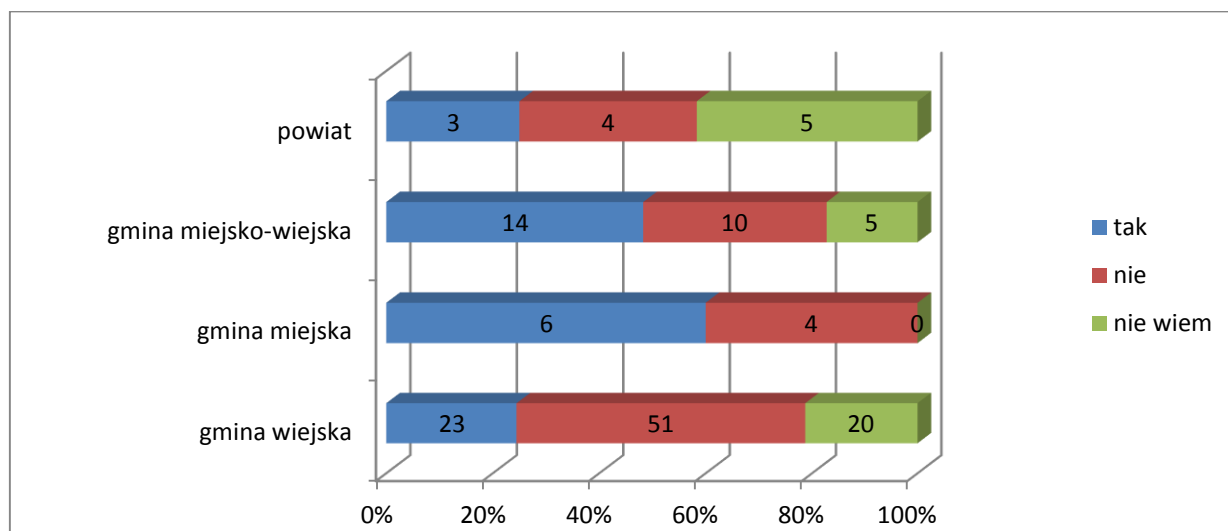
Wykres 32 Potencjał lokalnych PES do współpracy w zakresie działań na rzecz dożywiania osób w trudnej sytuacji.

N = 145

Jak można się domyślić, relatywnie największa liczba PES świadczących usługi dożywiania znajduje się na terenach gmin miejskich (6 na 10 tego typu JST) i miejsko-wiejskich (14 na 29), najmniejsze proporcje jednostek, które posiadają na swym terenie takie podmioty mają gminy wiejskie i powiaty. W tych drugich jest też duża część pracowników nie mających wiedzy na omawiany temat.

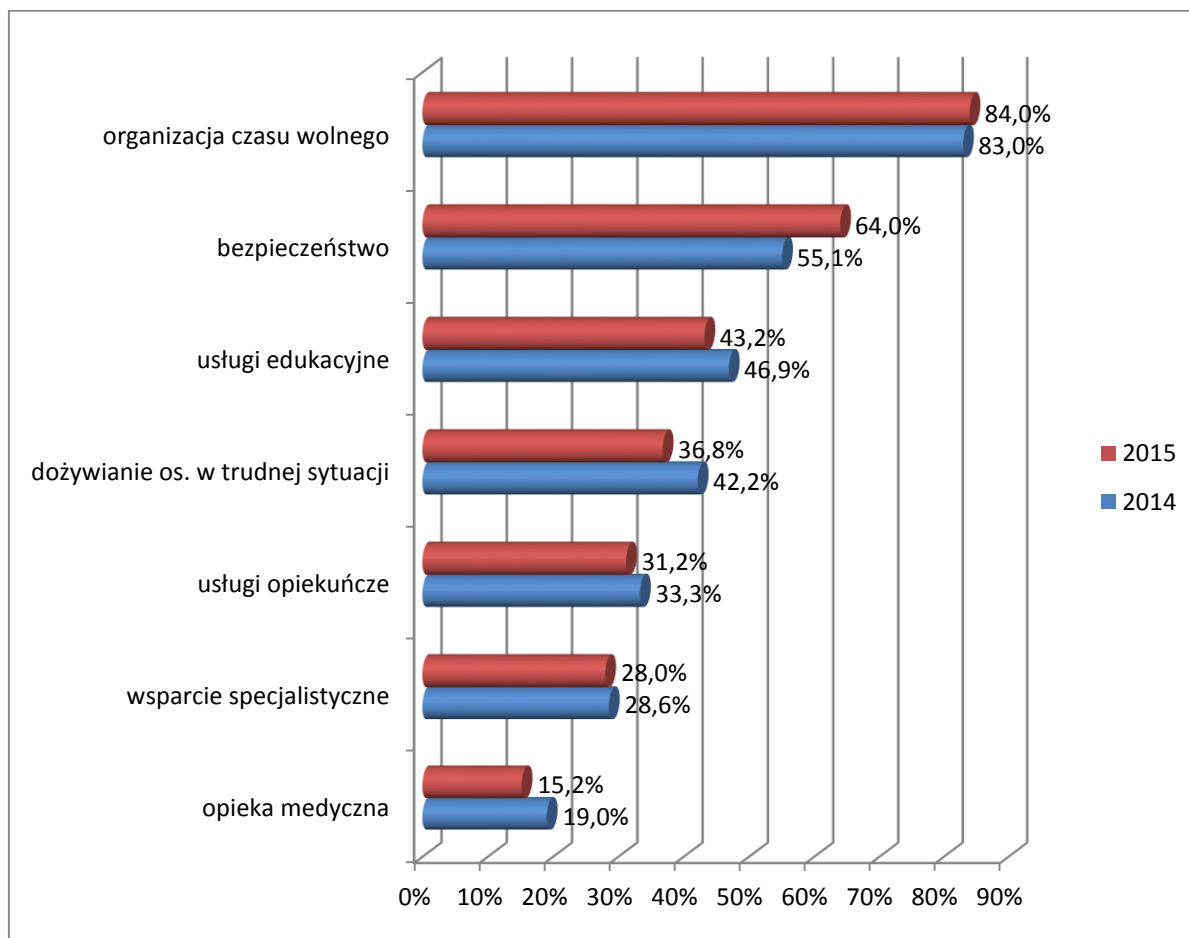
Wykres 33 Potencjał PES do współpracy na rzecz dożywiania osób w trudnej sytuacji w zależności od typu JST.

N = 145

Porównując sytuację w latach 2014 i 2015 widzimy poprawę tylko w odsetku JST posiadających na swym terenie PES działające na rzecz bezpieczeństwa (z 55% na 64% JST). Zmniejszyły się natomiast proporcje gmin i powiatów, na których terenie występują PES świadczące usługi o charakterze edukacyjnym, dożywiania osób w trudnej sytuacji oraz opieki medycznej (o ok. 4%).

Wykres 34 Potencjał lokalnych PES do współpracy w wybranych obszarach pożytku publicznego w perspektywie porównawczej 2015 r. i 2014 r.

Ekonomia społeczna w dokumentacji strategicznej JST

Przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego zapytani zostali o to, czy w obowiązujących w 2015 roku dokumentach strategicznych znajdowały się zapisy o stosowaniu instrumentów ekonomii społecznej. Do wyszczególnionych dokumentów należały:

- Strategia rozwiązywania problemów społecznych;
- Strategia rozwoju lokalnego;
- Program współpracy z organizacjami pozarządowymi.

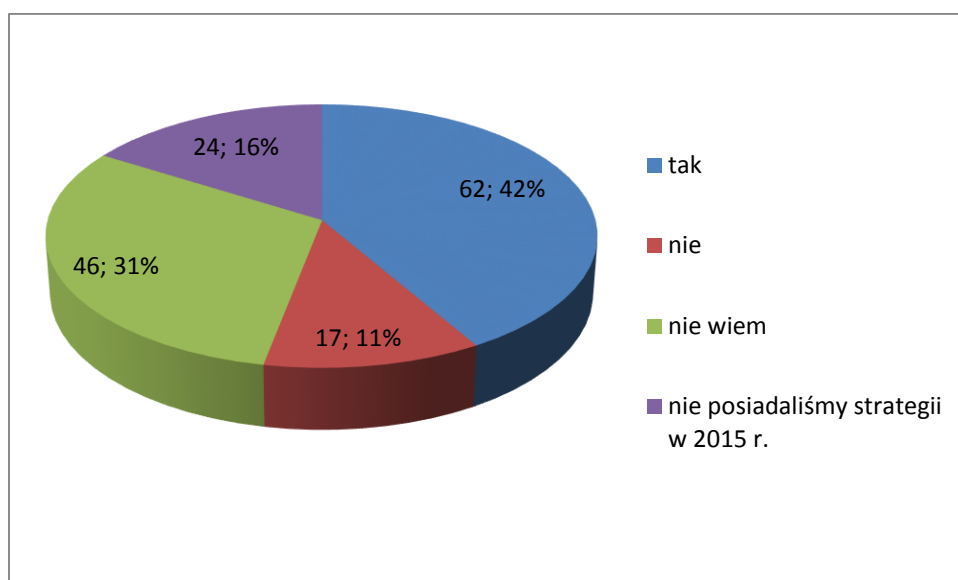
Strategia rozwiązywania problemów społecznych

Strategia rozwiązywania problemów społecznych stanowi ważny dokument, w którym gmina/powiat planuje zintegrowane działania na rzecz pomocy osobom i środowiskom

zagrożonym wykluczeniem społecznym. Jest to dokument, w którym ekonomia społeczna może zostać wykorzystana jako ważny instrument w realizacji założonych celów.

Czy zatem samorządy posiadają zapisy dotyczące stosowania instrumentów ekonomii społecznej w swoich strategiach rozwiązywania problemów społecznych? W 2015 roku 42% badanych JST uwzględniło ES w omawianej strategii. Prawdopodobieństwo, że grupa ta jest większa jest bardzo duże, gdyż drugą w kategorii liczebności odpowiedzią była odpowiedź świadcząca o braku wiedzy w tym temacie (31%); 16 % JST nie posiadało aktualnej strategii w 2015 r, a co dziesiąty samorząd przyznał, że w obowiązującym dokumencie brak stosownych zapisów.

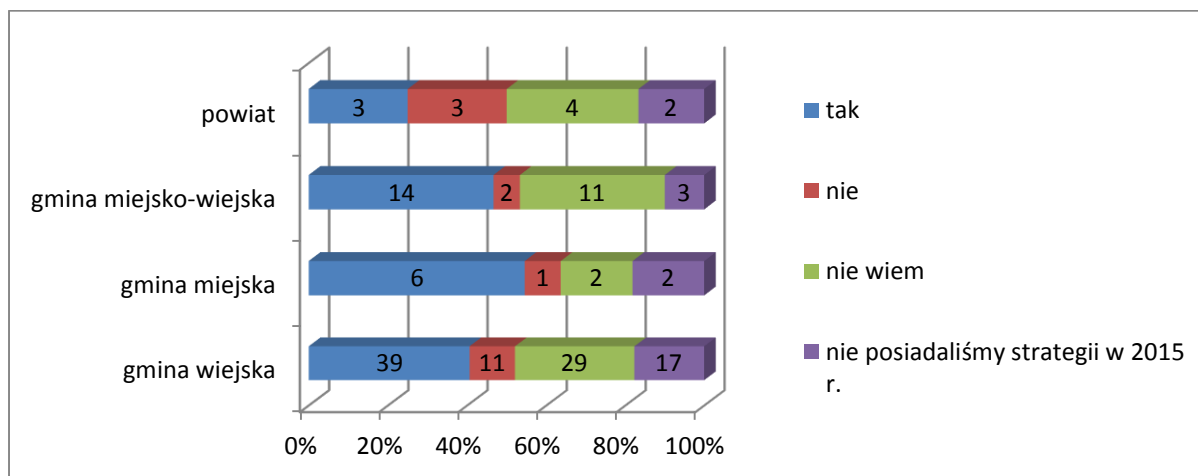
Wykres 35 Liczba JST, które w strategii rozwiązywania problemów społecznych uwzględniły zapisy o stosowaniu instrumentów ekonomii społecznej.

N = 149

Relatywnie najczęściej wiedzą nt. zastosowania instrumentów ES w lokalnych strategiach rozwiązywania problemów społecznych mogą się pochwalić gminy miejskie (ponad połowa posiada omawiane elementy w dokumencie). Również w około 40% gmin wiejskich i miejsko-wiejskich znajdują się zapisy dotyczące zastosowania instrumentów ekonomii społecznej w strategii rozwiązywania problemów społecznych. W powiatach odpowiedzi się podzieliły niemal po równo – 3 powiaty na 12 posiada omawiane zapisy, kolejne 3 nie posiada, w 4 brak jest stosownej wiedzy, a w 2 brak aktualnego dokumentu.

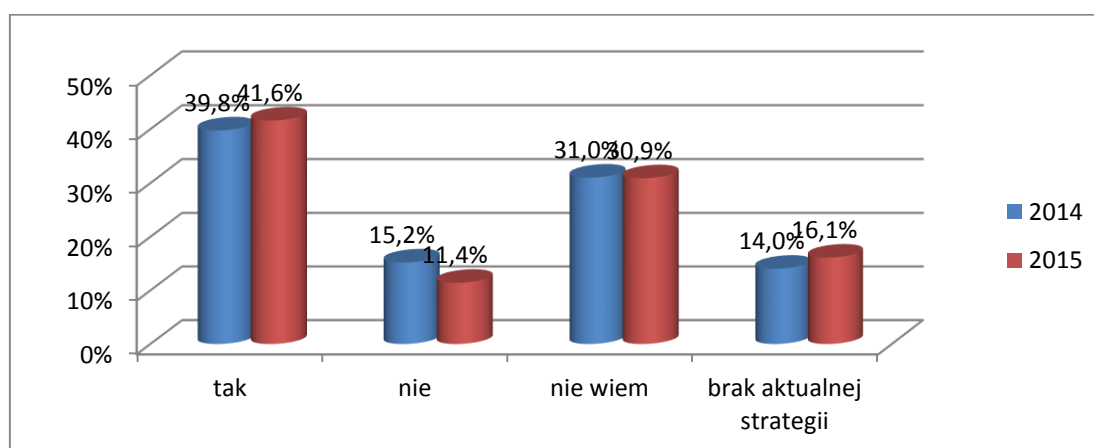
Wykres 36 Zależność między typem JST, a posiadaniem zapisów o stosowaniu instrumentów ES w strategii rozwiązywania problemów społecznych.

N = 149

Porównując sytuację dotyczącą zapisów o stosowaniu instrumentów ES w strategii rozwiązywania problemów społecznych w latach 2014-2015, dostrzegamy minimalny wzrost (o 2 punkty procentowe) odsetka JST posiadających omawiane instrumenty w lokalnych strategiach. Minimalnie spadł odsetek gmin i powiatów nie posiadających stosownych zapisów przy równoczesnym, podobnym wzroście JST nie posiadających aktualnych strategii. Na identycznym, wysokim bo ok. 30-procentowym poziomie, pozostał odsetek JST, w których osoby odpowiedzialne za współpracę z organizacjami pozarządowymi nie wiedziały czy w strategii rozwiązywania problemów społecznych są wprowadzone zapisy wykorzystujące rozwiązania z obszaru ES.

Wykres 37 Posiadanie zapisów o stosowaniu instrumentów ES w strategii rozwiązywania problemów społecznych w perspektywie porównawczej badań z 2015 r. i 2014 r.

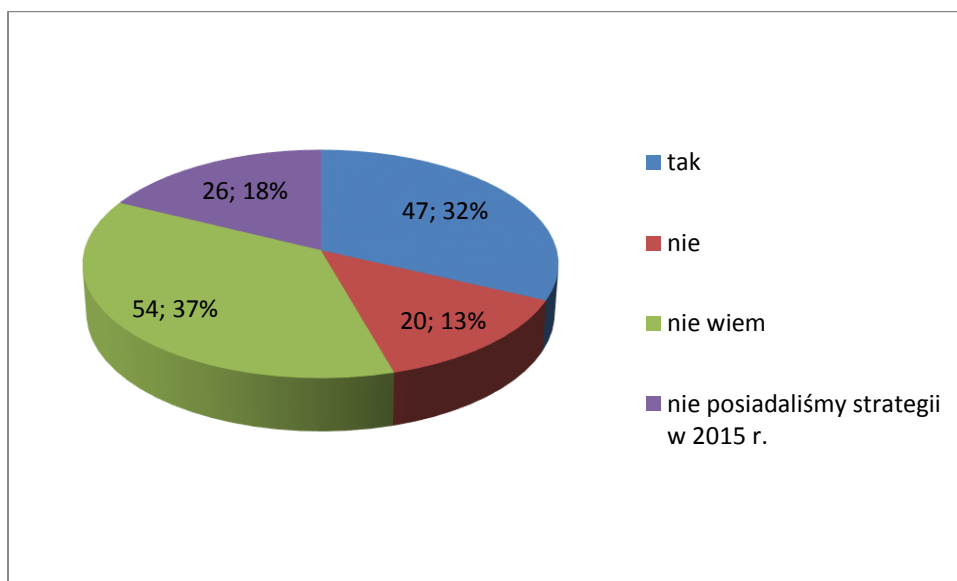

Strategia rozwoju lokalnego

Strategia Rozwoju Lokalnego (SRL) pełni ważną rolę w planowaniu zrównoważonego rozwoju lokalnego, a przede wszystkim rozwoju w aspekcie społeczno-gospodarczym. Dlatego SRL jest dokumentem, w który powinno się wpleść rozwiązania z obszaru ES oraz zaplanować działania wspierające rozwój podmiotów ekonomii społecznej. Dlatego też co roku pytamy małopolskie gminy i powiaty czy zastosowały w SRL zapisy świadczące o postrzeganiu ES w rozwoju lokalnym.

W 2015 roku najliczniejszą grupę JST stanowiły te, w których osoby odpowiedzialne za współpracę z organizacjami pozarządowymi nie wiedziały czy w strategii rozwoju lokalnego znajdują się zapisy dotyczące ekonomii społecznej (37%), drugą najliczniejszą kategorią były JST posiadające stosowne zapisy (32%), 18% gmin i powiatów nie posiadało w chwili badania aktualnej SRL, a 13% zadeklarowało, że w omawianym dokumencie brak wzmianek o ES.

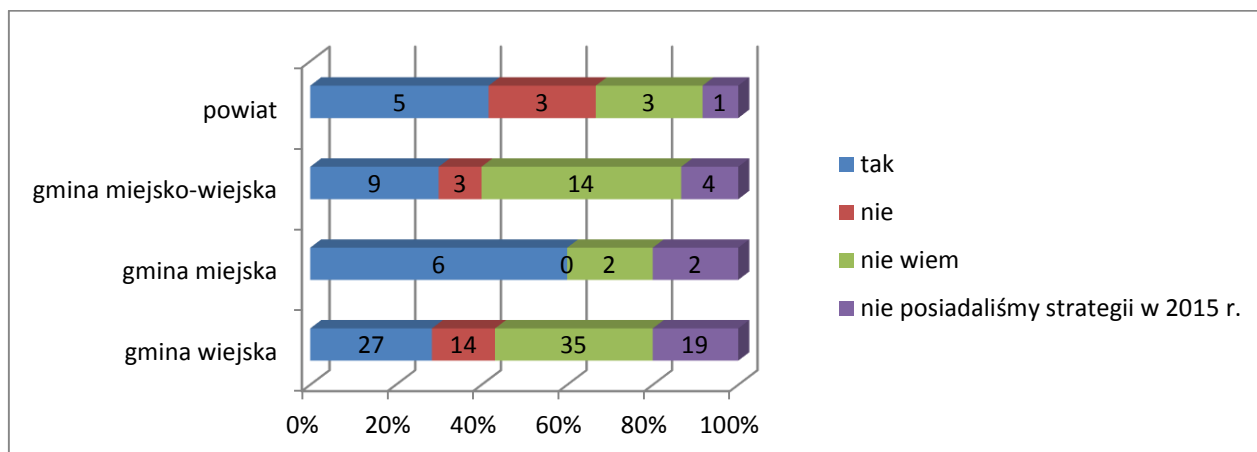
Wykres 38 Liczba JST, które w strategii rozwoju lokalnego uwzględniły zapisy o stosowaniu instrumentów ekonomii społecznej.

N= 147

Tak jak w przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych, tak i w przypadku strategii rozwoju lokalnego, relatywnie najlepsza sytuacja z perspektywy dostrzegania wagi ES w planowaniu strategicznym jest w gminach miejskich (6 na 10 tego typu JST posiada zapisy w SRL). W gminach miejsko-wiejskich i wiejskich największy udział w odpowiedziach ma kategoria „nie wiem”, zapisy o ES znajdują się w ok. 1/3 tego typu gmin. W 5 na 12 powiatowych strategii rozwoju lokalnego istnieją stosowne zapisy.

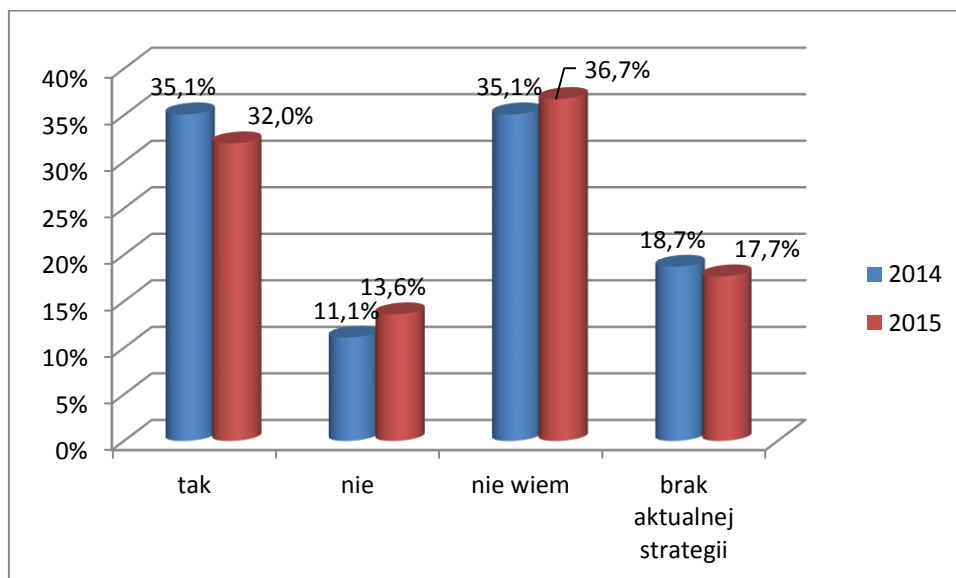
Wykres 39 Zależność między typem JST, a posiadaniem zapisów o stosowaniu instrumentów ES w strategii rozwoju lokalnego.

N = 147

Porównując sytuację dotyczącą zapisów o stosowaniu instrumentów ES w strategii rozwoju lokalnego w latach 2014-2015, dostrzegamy minimalny spadek (o 3 punkty procentowe) odsetka JST posiadających omawiane zapisy w dokumencie. Minimalnie wzrósł odsetek gmin i powiatów nie posiadających stosownych zapisów oraz odpowiedzi świadczących o braku wiedzy na interesujący nas temat.

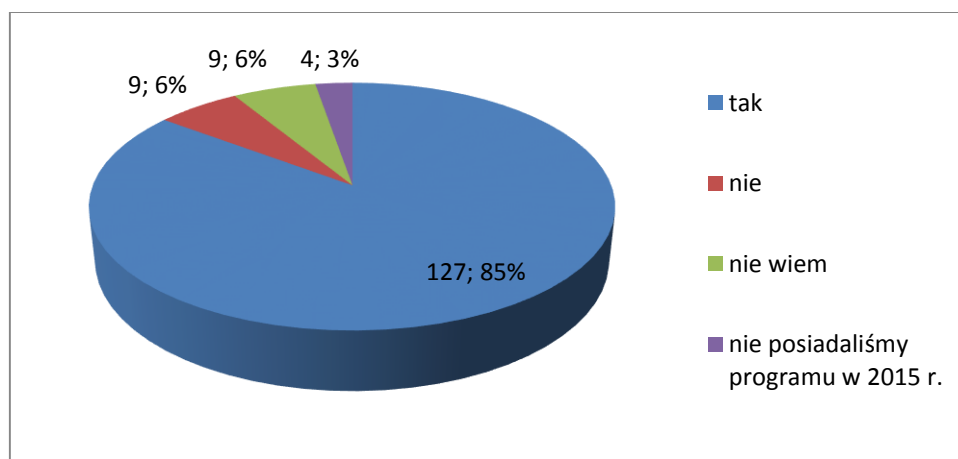
Wykres 40 Posiadanie zapisów o stosowaniu instrumentów ES w strategii rozwoju lokalnego w perspektywie porównawczej badań z 2015r. i 2014r.

Roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek tworzenia programów współpracy z organizacjami pozarządowymi. Powinien on dotyczyć szerokiego spektrum organizacji pozarządowych, uwzględniać różnorodne formy współpracy samorządu z organizacjami (finansowe i niefinansowe) i powstawać w trybie konsultacji społecznych. Tworzenie tego dokumentu ma zatem szansę stać się elementem nawiązywania współpracy między lokalnie działającymi organizacjami, a gminą/powiatem. Z drugiej strony, ekonomia społeczna, zwłaszcza tzw. „nowa ekonomia społeczna” bazuje w dużej mierze na wartościach sektora pozarządowego. Jak zatem w świetle dokumentu, jakim jest roczny plan współpracy postrzegane są instrumenty ES, czy ich użyteczność wykorzystują małopolskie gminy i powiaty tworząc omawiany dokument? Odpowiedź jest pocieszająca – 85% JST dostrzega pole do współpracy z PES. Nieliczne samorządy (po 9 JST) nie posiadają stosownych zapisów lub osoba udzielająca odpowiedzi nie posiadała wiedzy na ten temat. W czterech jednostkach samorządowych brak było rocznego planu współpracy na rok 2015.

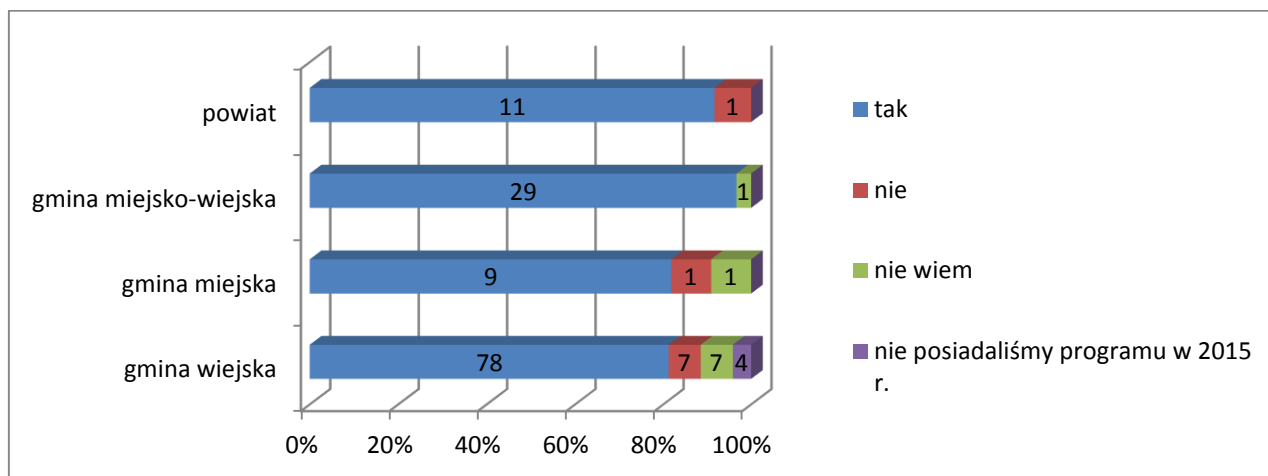
Wykres 41 Liczba JST, które w rocznym programie współpracy uwzględniły zapisy o stosowaniu instrumentów ekonomii społecznej.

N= 149

Jedynie w gminach wiejskich wystąpiły przypadki (4) braku aktualnego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi na rok 2015, na 96 tego typu jednostek w 7 brakowało omawianych zapisów w programach oraz w tej samej liczbie respondenci nie posiadali stosownej wiedzy. We wszystkich powiatach i gminach miejsko-wiejskich poza pojedynczym przypadkiem, w programach są zapisy dotyczące ES.

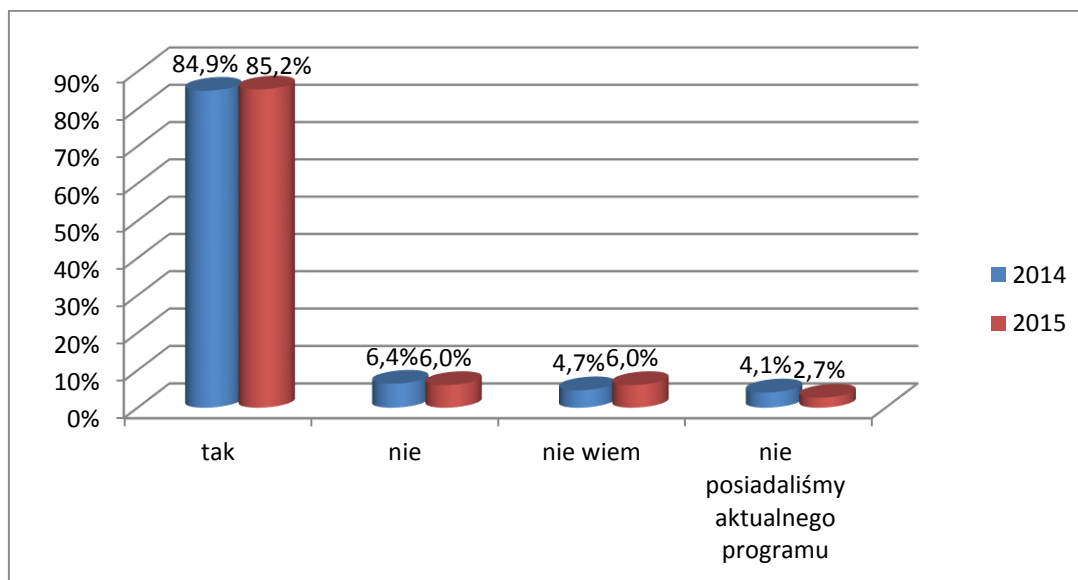
Wykres 42 Zależność między typem JST, a posiadaniem zapisów o stosowaniu instrumentów ES w rocznym programie współpracy.

N = 149

Porównując sytuację z ostatnich dwóch edycji badania czyli z lat 2015 i 2014 można powiedzieć, że nie zaszły żadne statystycznie istotne zmiany i nadal to właśnie Program Współpracy jest dokumentem, w którym znajdują się zapisy dotyczące ES.

Wykres 43 Posiadanie zapisów o stosowaniu instrumentów ES w rocznym programie współpracy w perspektywie porównawczej badań z 2015r. i 2014r.

Inicjatywa lokalna, fundusz sołecki i klauzule społeczne w zamówieniach publicznych

Inicjatywa lokalna

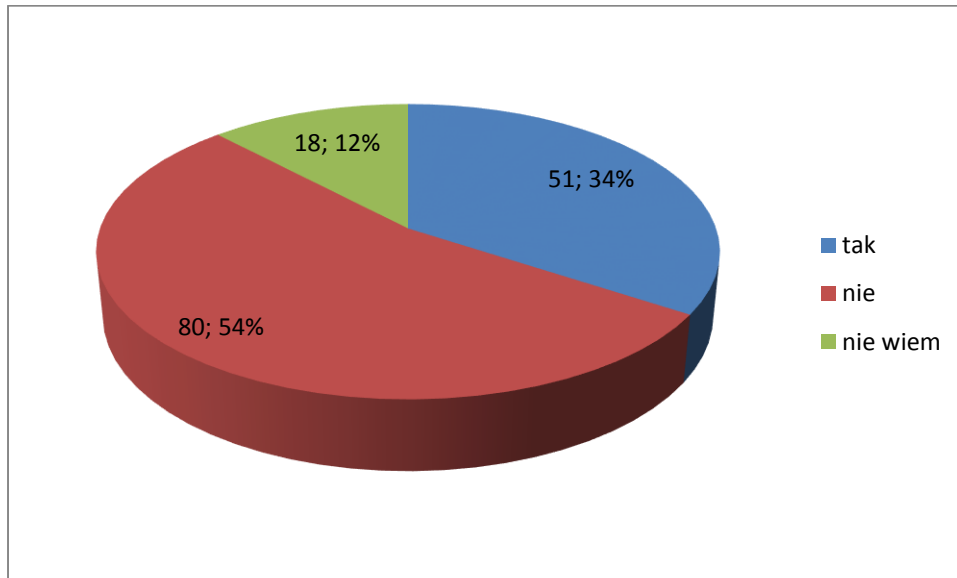
Pojęcie inicjatywy lokalnej zostało wprowadzone nowelizacją ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2010 roku². Zgodnie z art. 2 pkt. 4 ustawy *inicjatywa lokalna – to forma współpracy jednostek samorządu terytorialnego z ich mieszkańcami, w celu wspólnego realizowania zadania publicznego na rzecz społeczności lokalnej*. Co ważne, mieszkańcy mogą ją realizować bezpośrednio lub za pośrednictwem organizacji pozarządowych lub innych PES.³ Inicjatywa lokalna jest zatem zupełnie czym innym niż zlecenie zadania publicznego do realizacji mieszkańcom/organizacjom pozarządowym – w tym przypadku to gmina i mieszkańcy (samodzielnie lub za pośrednictwem organizacji) są współrealizatorami zadania publicznego. Dokumentem, w którym mogą zostać ujęte zapisy odnośnie realizacji inicjatywy lokalnej jest roczny i/lub wieloletni program współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Osoby odpowiedzialne za współpracę z organizacjami zostały zapytane czy w 2015 roku zabezpieczono środki finansowe na realizację inicjatywy lokalnej. W 51 gminach i powiatach (34%) w 2015 roku zabezpieczono środki na realizację inicjatyw lokalnych, w 80 JST (54%) nie zarezerwowano odrębnej puli środków na ten cel. W tym miejscu warto jednak zaznaczyć, że JST ma dwie możliwości finansowania inicjatywy lokalnej. Jeden z nich to wydzielenie z budżetu samorządu oddzielnej puli środków na zadania, które będą realizowane z mieszkańcami w ramach inicjatywy lokalnej, drugi – polegający na tym, że środki na inicjatywę lokalną stanowią część budżetów poszczególnych komórek i jednostek organizacyjnych. Podejście takie oznacza, że wydatki danej jednostki będą mogły być przeznaczone również na realizację inicjatywy lokalnej.

² Dz.U. 2003 Nr 96 poz. 873, USTAWA z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

³ Czyli podmiotów wymienionych w art. 3 ust 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (patrz przypis nr 9)

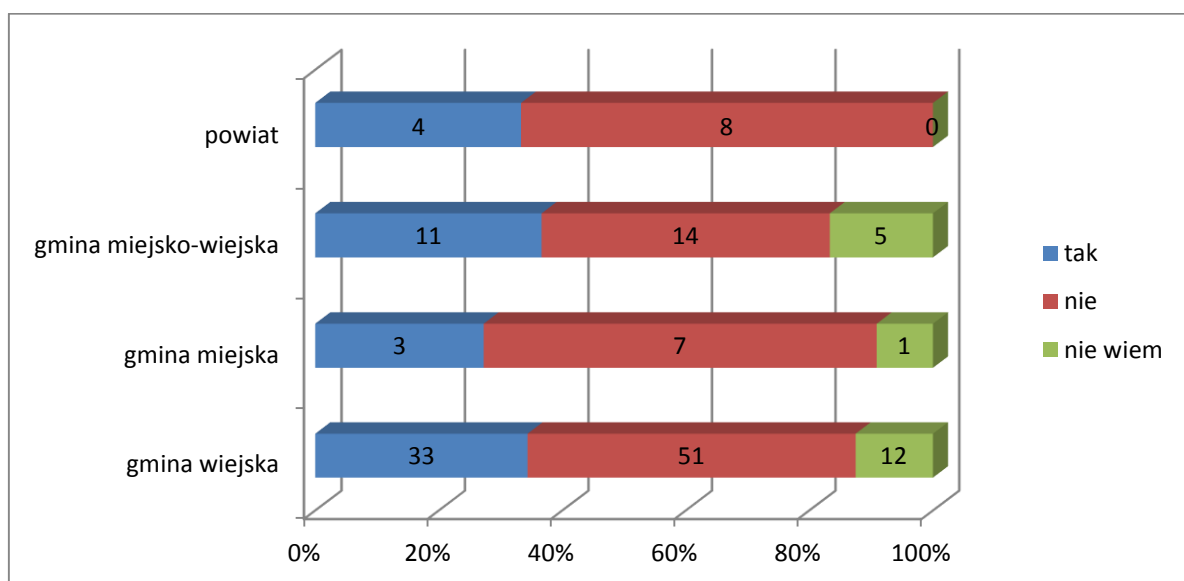
Wykres 44 Liczba JST, które w budżecie gminy/powiatu zabezpieczono środki finansowe na realizację inicjatywy lokalnej.

N = 149

Przyglądając się zależności pomiędzy rodzajem JST, a zabezpieczeniem środków finansowych na realizację inicjatywy lokalnej w 2015 roku nie widać znaczących różnic w proporcjach – w każdym typie gminy i w powiatach odsetek jednostek posiadających zabezpieczone budżety na inicjatywę lokalną do tych, które nie miały takiej rezerwy jest podobny i wynosi ok. 30%.

Wykres 45 Zależność między typem JST, a zabezpieczeniem środków finansowych na realizację inicjatywy lokalnej.

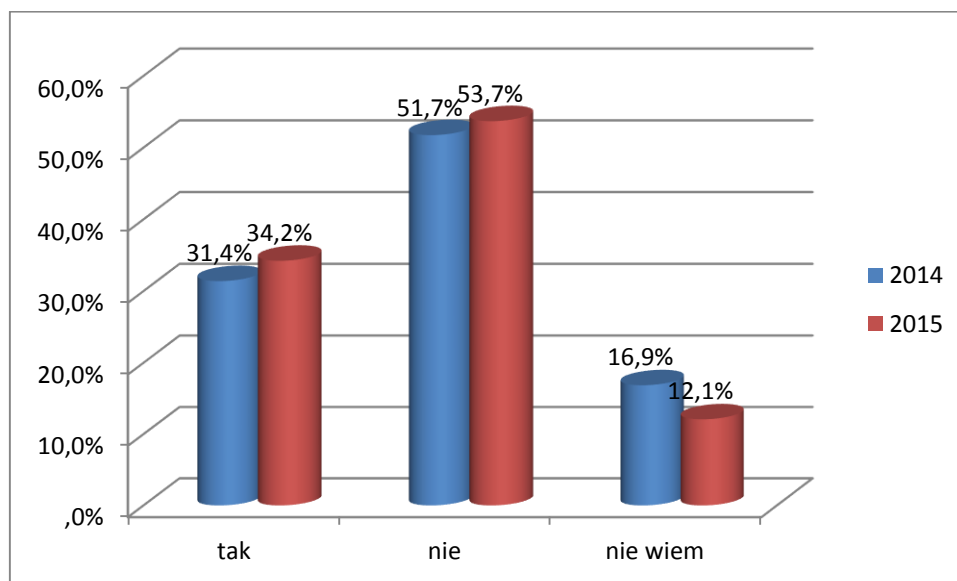

N = 149

Zarezerwowanie środków w budżecie na realizację inicjatywy lokalnej może świadczyć o „otwartości” samorządu na współpracę, drugim aspektem jest jednak ilość zrealizowanych inicjatyw i tu warto przypomnieć wcześniej opisane dane dotyczące liczby zrealizowanych inicjatyw lokalnych – udało się je przeprowadzić w 17 na 143 JST co stanowi 12% badanych gmin i powiatów. Relatywnie najwięcej inicjatyw lokalnych udało się zrealizować w gminach wiejskich (w 14% tego typu jednostek) i gminach miejsko-wiejskich (13%).

Porównując odsetek gmin i powiatów mających zabezpieczone środki finansowe na realizację inicjatyw lokalnych na przestrzeni lat 2014 i 2015 nie widać zmian w tendencji trwającej od lat, że ok. 1/3 JST rezerwuje takie środki, a ok. 50% - nie. Różnica w proporcji tych, którzy zagwarantowali pieniądze na realizację tego typu przedsięwzięcia na przestrzeni roku jest dodatnia i wynosi 3%, dokładnie o tyle samo zwiększył się w 2015 roku odsetek gmin, które nie zarezerwowały środków na realizację inicjatywy lokalnej. O 5% spadł natomiast odsetek JST, w których osoby odpowiedzialne za współpracę z NGO nie wiedziały o działaniach związanych z inicjatywą lokalną.

Wykres 46 Liczba JST posiadających zabezpieczenie środków finansowych na realizację inicjatywy lokalnej w perspektywie porównawczej badań z 2015 r. i 2014 r.

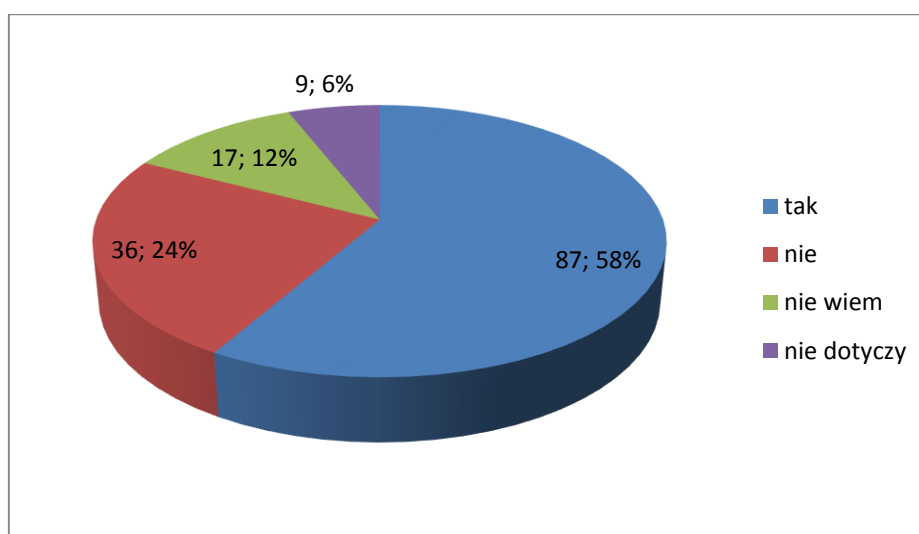
Fundusz sołecki

W Polsce podstawą dla funkcjonowania funduszy sołeckich jest Ustawa o funduszu sołeckim z 20 lutego 2009 roku. Fundusz ten zasilany jest ze środków budżetowych gmin i służy realizacji zadań mających na celu poprawę warunków życia mieszkańców. Warto zaznaczyć, że dla części

wydatków płynących z funduszu sołeckiego gminom przysługuje zwrot z budżetu państwa w formie dotacji celowej oraz dodać, że powiaty nie dysponują funduszami sołeckimi.

Ponad połowa (58% JST), które odpowiedziały na pytanie o rezerwację środków finansowych na realizację funduszy sołeckich, deklaruje, że w 2015 roku przeznaczyła pulę pieniędzy na ten cel, 24% gmin nie przewidziało odrębnej puli na realizację działań w ramach funduszu sołeckiego, 12% przedstawiciele gminy nie miała wiedzy na ten temat, a 9 z 12 powiatów zaznaczyła, że ich to zagadnienie nie dotyczy.

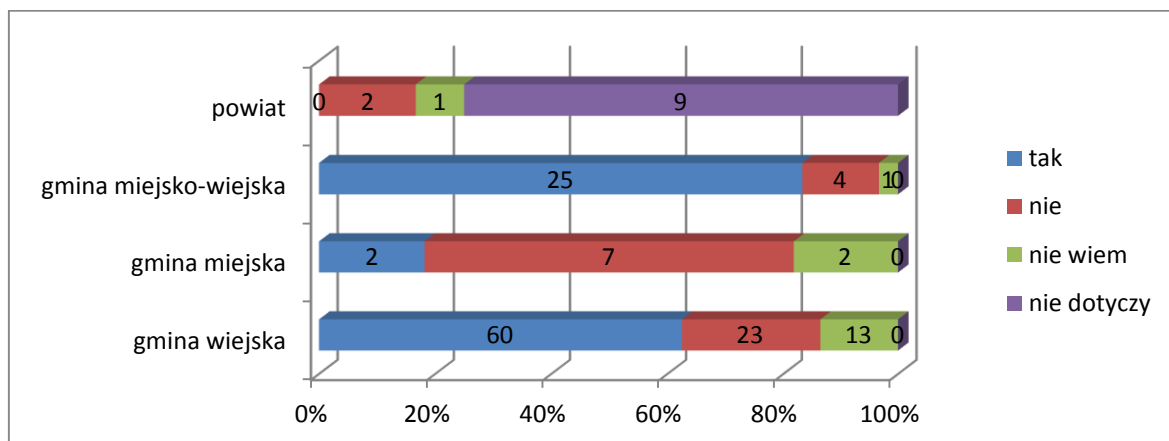
Wykres 47 Liczba JST, które zabezpieczyły środki finansowe na realizację funduszu sołeckiego.

N = 149

Największe zainteresowanie funduszem sołeckim, mierzone deklaracją o zabezpieczeniu środków finansowych na realizację funduszy sołeckich było w gminach miejsko-wiejskich – 25 na 30 czyli 83% tego typu gmin zarezerwowało środki na ten cel. Na drugim miejscu znajdują się gminy wiejskie – 60 na 96 czyli ponad 60 % z nich przewidziało środki na opisywane inicjatywy w sołectwach. Z gmin miejskich tylko dwie zaznaczyły odpowiedź twierdzącą, przy czym zapewne miały na myśli fundusze dla dzielnic (będące miejskimi odpowiednikami jednostek pomocniczych, jakimi są sołectwo).

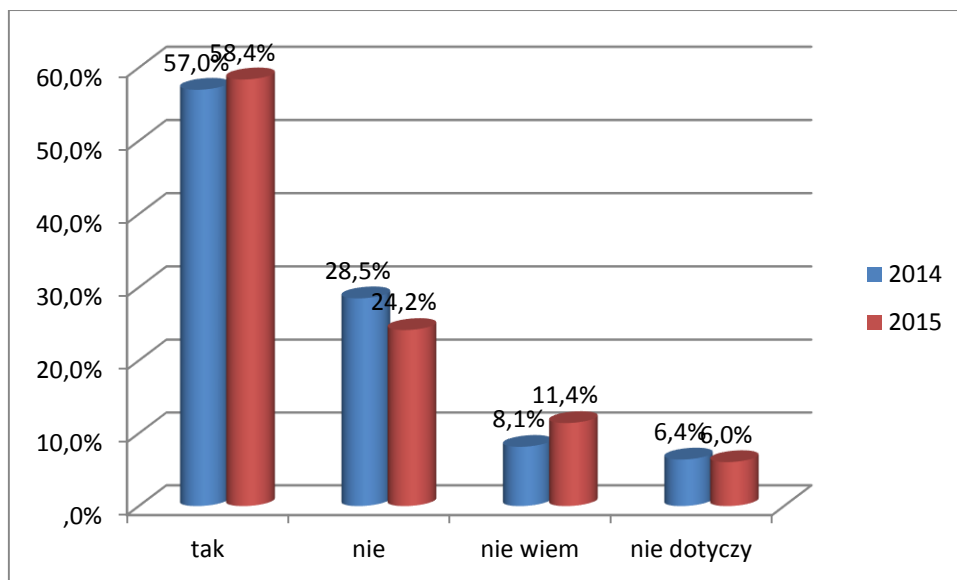
Wykres 48 Zależność pomiędzy typem JST, a posiadaniem zabezpieczonych środków finansowych na realizację funduszy sołeckich.

N = 149

Porównując odsetek gmin, które zabezpieczyły w budżetach środki na realizację działań w ramach funduszy sołeckich w latach 2014 i 2015 widać 4-procentowy spadek gmin deklarujących brak takiej rezerwy przy 1-procentowym wzroście tych gmin, który deklarowały zabezpieczenie środków i 3-procentowym wzroście gmin, w których osoby wypełniające kwestionariusz nie posiadały wiedzy w omawianym zakresie.

Wykres 49 Liczba JST posiadających zabezpieczenie środków finansowych na realizację funduszy sołeckich w perspektywie porównawczej badań z 2015 r. i 2014 r.

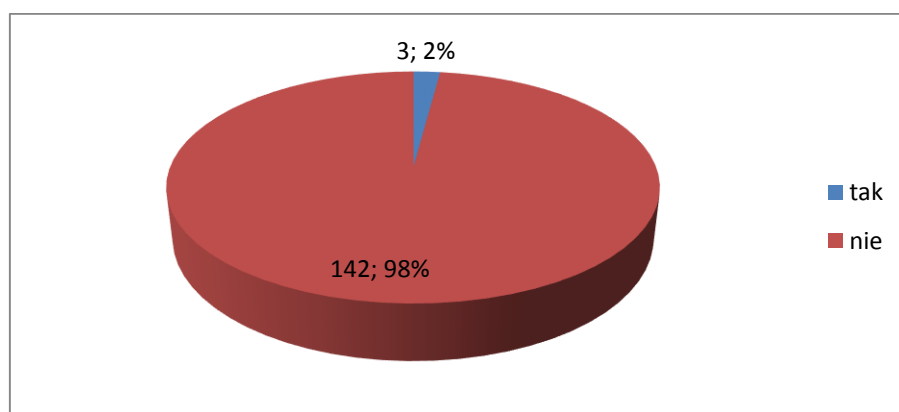

Klauzule społeczne w zamówieniach publicznych

Klauzule społeczne to wyłączenia od ogólnych zasad zamówień publicznych, do których muszą stosować się wszystkie organy administracji rządowej i samorządowej, stosowane ze względu na istotne cele społeczne. Od 2009 roku w Polsce obowiązują dwie klauzule społeczne. Pierwsza dotyczy wykonawców zatrudniających osoby niepełnosprawne (klauzula zastrzeżona), druga natomiast osób zagrożonych wykluczeniem na rynku pracy. Znajomość i stosowanie tych klauzul przez JST opisane zostało w tej części raportu.

W 2015 roku w Małopolsce tylko 3 z 145 JST, które odpowiedziały na pytanie o stosowanie klauzul społecznych, zdecydowały się na zastosowanie tego instrumentu w zlecanych przez siebie zamówieniach publicznych. Były to trzy gminy wiejskie. Spośród ww. 3 gmin, które stosowały klauzule społeczne w 2015, w dwóch zgłosił się uprawniony wykonawca, który mógł skorzystać z zamieszczonej klauzuli, w trzeciej jednak nie. Gminy te jednak nie podały w kwestionariuszu czego dotyczyło zlecenie.

Wykres 50 Liczba JST stosujących klauzule społeczne w zamówieniach publicznych.

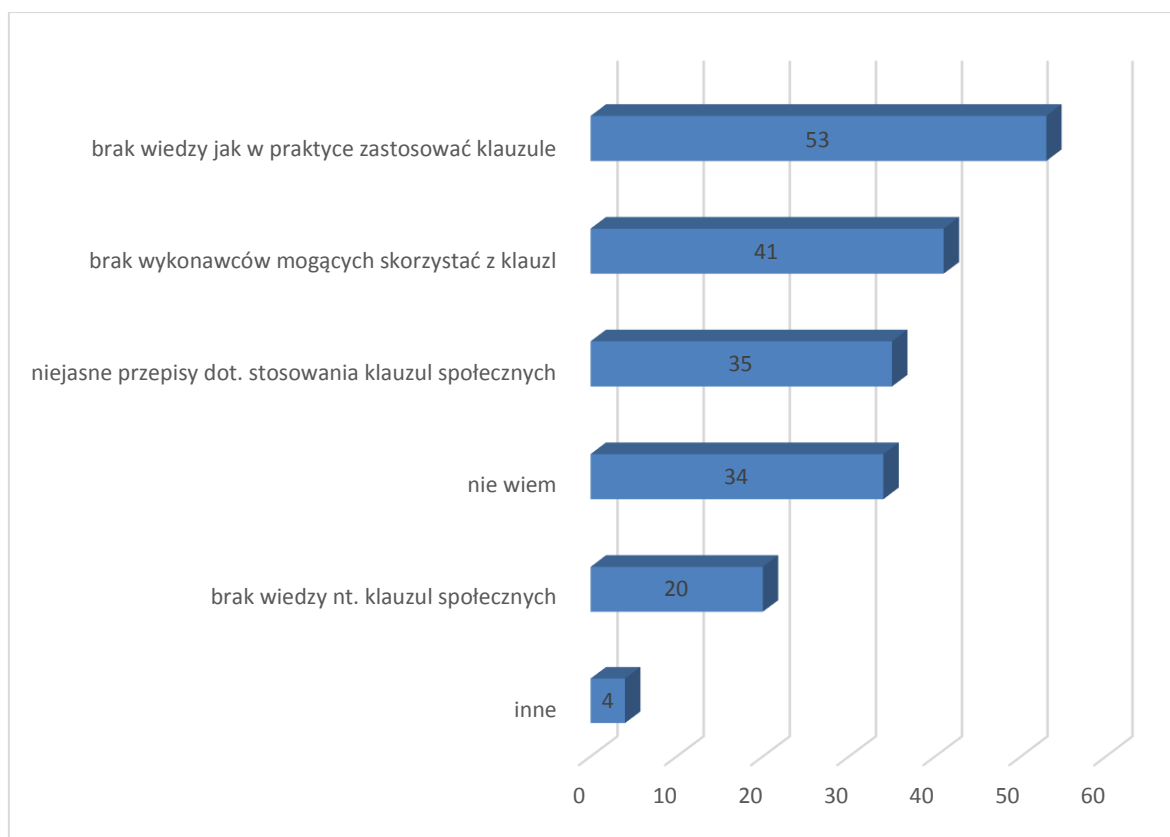

N = 145

Zdecydowana większość gmin i powiatów (142 JST czyli 98%) nie zastosowała klauzul społecznych przy zlecaniu zadań publicznych prywatnym wykonawcom w 2015 roku. Główne powody, dla których tak się stało to:

- brak wiedzy jak w praktyce zastosować klauzule społeczne (53 wskazania),
- brak wykonawców mogących skorzystać z klauzuli społecznej (41 wskazań),
- niejasne przepisy prawne dotyczące stosowania klauzul społecznych/ obawy przed interpretacją przepisów (35 wskazań),
- Znaczna część osób wypełniających ankietę nie miała wiedzy dlaczego powiat/gmina nie zastosował(a) klauzul społecznych (34 wskazania),
- Brak wiedzy na temat klauzul społecznych w 2015 roku wskazało 20 JST,
- 4 jednostki wskazały inny powód („cena jest kluczowa przy przetargu” oraz, że w prowadzonych przetargach „nie muszą stosować klauzul społecznych”).

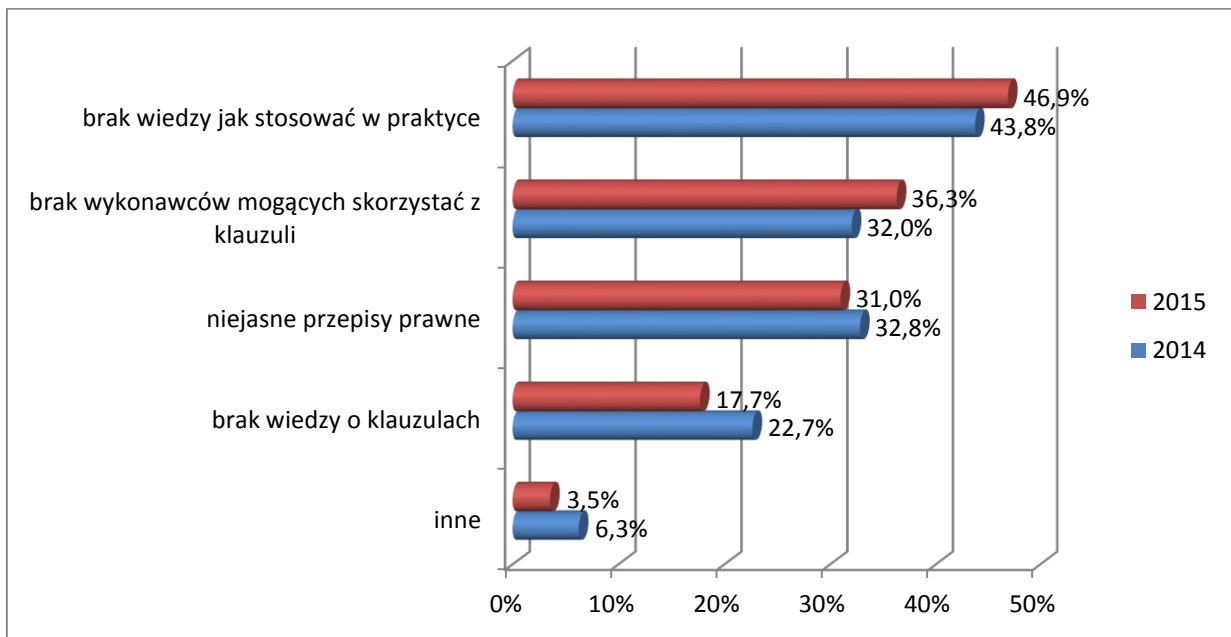
Wykres 51 Główne powody niestosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

N = 122,

Porównując powody, dla których nie jest stosowana klauzula społeczna w zamówieniach publicznych w latach 2014 i 2015 widzimy nieznaczny wzrost odpowiedzi świadczących o braku wiedzy jak w praktyce stosować klauzule społeczne oraz o tym, że nie ma wykonawców mogących skorzystać z zapisów o klauzuli (o 3-4 %). Równocześnie zmniejszył się odsetek JST, które przyznają się do braku wiedzy nt. klauzul społecznych (o 5 %) oraz przyznają, że przepisy prawne są niejasne (o 2%).

Wykres 52 Główne powody niestosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych w perspektywie porównawczej 2015 r. i 2014 r.

Spis treści

Wykaz używanych skrótów	1
Najważniejsze wnioski z badania.....	2
Metodologia i analiza wyników badania	5
Schemat analizowanych obszarów.....	6
Informacje o analizowanych jednostkach	7
Współpraca gmin i powiatów z PES.....	7
Obszary współpracy JST z PES	9
Formy współpracy z PES.....	12
Zadowolenie ze współpracy z różnymi rodzajami podmiotów ES.....	17
Potencjał PES do współpracy w zakresie usług użyteczności publicznej.....	24
Ekonomia społeczna w dokumentacji strategicznej JST.....	33
Strategia rozwiązywania problemów społecznych.....	33
Strategia rozwoju lokalnego.....	36
Roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi	37
Inicjatywa lokalna, fundusz sołecki i klauzule społeczne w zamówieniach publicznych	39
Inicjatywa lokalna.....	40
Fundusz sołecki.....	42
Klauzule społeczne w zamówieniach publicznych.....	44